

**कायदेविषयक
मार्गदर्शन मोफत**

संपर्क
अॅड . शालिनी
मो. नं. 8766507294

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

दि. 15 फेब्रुवारी 2026

1. 1933-
राजनादिगाव
टोथील
विहिरीस डॉ
बाबासाहेब
आंबेडकर
विहीर असे
नाव देण्यात
आले.

संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

रविवार, १५ फेब्रुवारी २०२६

Sunday, 15 February 2026

वर्ष : ६ | अंक : ५०

Year : 6 | Issue : 50

दैनिक किंमत : ₹ ५/-

Daily Rate: Rs. 5/-

महत्त्वाच्या बातम्या

आसामच्या महामार्गावर उतरले लढाऊ विमान

गुवाहाटी : आसाममधील मारन येथे ईशान्य भारतातील पहिल्या आपत्कालीन लॉडिंग सुविधेचे उद्घाटन पंतप्रधान मोदी यांनी केले. त्यांच्या उपस्थितीत येथील

महामार्गावरील धावपट्टीवर लढाऊ विमान उतरविण्यात आले. आसामच्या धोरणात्मक आणि पायाभूत सुविधा विकासातील हा एक महत्त्वाचा टप्पा आहे.

आज झालेल्या कार्यक्रमात पंतप्रधान मोदींच्या उपस्थितीत भारतीय हवाई दलाचे सुबोई आणि राफेल लढाऊ विमानाचे लॉडिंग आणि उड्डाण करण्यात आले. आपत्कालीन परिस्थितीत भारतीय हवाई दलाच्या लढाऊ विमानांना उतरता यावे आणि उड्डाण घेता यावे, यासाठी हा राष्ट्रीय महामार्ग खास पद्धतीने विकसित करण्यात आला आहे. आसाममध्ये काही दिवसांनी निवडणुका होणार आहेत. त्यापूर्वीच पंतप्रधान मोदींनी राज्यात 4.2 किमी लांबीच्या महामार्गाचे उद्घाटन केले.

चीनला लागून असलेल्या प्रत्यक्ष नियंत्रण रेषेपासून 300 किमीहून कमी अंतरावर असलेल्या या महामार्गाचे धावपट्टीत रूपांतरित केले आहे. राष्ट्रीय महामार्ग 127 च्या दिब्रुगड-मोरान महामार्गावर ही धावपट्टी विकसित करण्यात आली आहे.

राष्ट्रवादी काँग्रेसचे विलीनीकरण

अशोक्य : संजय राऊत

मुंबई : शिवसेना (संयुक्त) खासदार संजय राऊत यांनी शनिवारी असा दावा केला की राष्ट्रवादी प्रमुख शरद पवार यांना आगामी राज्यसभा निवडणूक लढवायची आहे आणि विरोधी पक्ष महाविकास आघाडी (एमव्हीए) यावर चर्चा करेल. राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाच्या दोन्ही गटांच्या विलीनीकरणाबाबत ते म्हणाले की, दोन्ही पक्षांमध्ये विलीनीकरण शक्य नाही. संजय राऊत म्हणाले, मी शरद पवार साहेबांशी बोललो. मी त्यांचे मत विचारले (ते राज्यसभा निवडणूक लढवतील का). त्यांनी मला सांगितले की ते राज्यसभा निवडणूक लढवतील. त्यांनी मला सांगितले आहे. असे संजय राऊत म्हणाले. पवार साहेबांनी काँग्रेसला त्यांची भूमिका सांगितली आहे की त्यांना राज्यसभा निवडणूक लढवायची आहे. शरद पवार गटातील राष्ट्रवादी काँग्रेस, सपा, काँग्रेस आणि उद्धव ठाकरे यांच्या नेतृत्वाखालील सेना शिवसेना यूबीटी हे महाविकास आघाडी (एमव्हीए) युतीचा भाग आहेत. ते म्हणाले, आता मविआ नेते एकत्र बसून यावर चर्चा करतील. शरद पवारांसह सात सदस्य एप्रिलमध्ये राज्यसभेतून निवृत्त होत आहेत. मविआ त्यांच्या काही संख्येमुळे एक उमेदवार राज्यसभेत पाठवू शकते. शरद पवार 1967 पासून महाराष्ट्र विधानसभेच्या किंवा संसदेच्या दोन्ही सभागृहात सतत उपस्थित राहिले आहेत. राष्ट्रवादी काँग्रेसचे विलीनीकरण अशोक्य असा दावाही संजय राऊत यांनी केला. यापूर्वी, 28 जानेवारी रोजी पुणे जिल्ह्यातील बारामती येथे झालेल्या विमान अपघातात अजित पवार यांच्या निधनानंतर, शरद पवार यांनी दावा केला होता की त्यांच्या दिवंगत पुण्याने ते दोन्ही राष्ट्रवादी गटांचे विलीनीकरण अशोक्य करू शकतील. मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी शरद पवारांचा दावा अक्षरशः फेटाळून लावत म्हटले होते की, जर विलीनीकरणाची चर्चा खरोखरच सुरू असती तर अजित पवारांनी त्यांच्याशी माहिती शेअर केली असती. राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या नेत्यांनी असे विलीनीकरण होण्याची शक्यता नसल्याचे संकेत दिले आहेत. अजित पवारांवरील लेखावरून संघर्ष, विलीनीकरणाचा मुद्दा संपला दिवंगत नेते अजित पवारांवर लिहिलेल्या लेखावरून राष्ट्रवादी काँग्रेस आणि राष्ट्रवादी-सपा (शरद पवार गट) यांच्यातील वाद तीव्र झाला आहे. राष्ट्रवादी काँग्रेसचे नेते आनंद परांजे येथी लेखावर जोरदार टीका केली आणि म्हटले की, हा लेख अजित पवारांची प्रतिमा मलिन करण्याचा प्रयत्न आहे. त्यांनी माफी मागण्याची मागणी केली. दरम्यान, हा लेख लिहिणारे राष्ट्रवादी काँग्रेसचे सपाचे नेते शशिकांत शिंदे यांनी म्हटले आहे की त्यांनी कोणतेही आरोप केले नाहीत, परंतु फक्त असे लिहिले आहे की अजित पवार पक्षातील फूट दुरुस्त करू इच्छितात. शिंदे यांनी असेही म्हटले आहे की दोन्ही गटांच्या विलीनीकरणाचा मुद्दा आता संपला आहे.

मुंबईत निर्माणाधीन मेट्रोचा रथांब कोसळला

एकाचा मृत्यू, अनेक जखमी

मुंबई : महाराष्ट्रची राजधानी मुंबईत मेट्रोचा खांब कोसळून एक भीषण अपघात घडला. मुलुंडमध्ये ही घटना घडली, जिथे मेट्रोचा खांब अचानक कोसळला, त्यात एकाचा मृत्यू झाला आणि अनेक जण जखमी झाले. मुलुंड पश्चिमकडील बांधकामाधीन मेट्रोच्या खांबाचा सिमेंटचा भाग जाणाऱ्या ऑटो-रिक्षावर कोसळला, ज्यामुळे अनेक लोक गंभीर जखमी झाले. या घटनेबाबत बीएमसीने सांगितले की, मेट्रोच्या खांबाचा एक भाग आज दुपारी 12.20 वाजता मुलुंड (पश्चिम) येथील एलबीएस रोडवरील जॉनसन अँड जॉनसन कंपनीजवळ कोसळला. बांधकामादरम्यान सिमेंटच्या मेट्रोच्या खांबाचा एक भाग तुटून एका रिक्षावर पडला. अपघातानंतर लगेचच मुंबई

अग्निशमन दल, पोलिस, मेट्रो कर्मचारी, वॉर्ड कर्मचारी आणि 108 रुग्णवाहिका सेवा घटनास्थळी पोहोचली आणि बचावकार्य सुरू केले. या अपघातात अनेक लोक जखमी झाले. नंतर उपचारादरम्यान एका व्यक्तीचा मृत्यू झाला. अग्निशमन विभागाच्या अधिकार्याने सांगितले की, बांधकाम सुरू असलेल्या मेट्रो रेल्वे मार्गाच्या

खांबाचा काही भाग कोसळल्याने तीन ते चार जण जखमी झाले आहेत. ते पुढे म्हणाले की, खांबाचा सिमेंट स्लॅब तुटून खाली उण्या असलेल्या ऑटो रिक्षावर पडला, ज्यामुळे ऑटो रिक्षा पूर्णपणे चिरडली गेली. एका कारलाही त्याची धडक बसली. अपघातानंतर पोलिसांनी परिसराला घेराव घातला आणि वाहतूक चळवळी.

भाजपच्या राज्यात जीवाची काहीच किंमत नाही : आदित्य ठाकरे

आदित्य ठाकरे एक्स खात्यावरून म्हणाले, आज बांधकामाधीन मेट्रो 4 मार्गांचा एक मोठा तुकडा एका रिक्षा आणि एका कारवर पडला. त्याचप्रमाणे गेल्या वर्षी एक भिंत कोसळली होती आणि तत्कालीन नव्याने उद्घाटन झालेल्या मेट्रो मार्ग 3 मध्ये पावसाचे पाणी भरले होते. सरकार या कंत्राटदाराला काळ्या यादीत टाकेल का? कदाचित नाही. आजही, बहुतेक पायाभूत सुविधांच्या कामांमध्ये भयानक बेरिफेडिंग आहेत, ज्यामुळे वाहतूक कोंडी होते किंवा वाहने उघड्या खड्ड्यात पडतात. मेट्रो मार्गावरून पडणारे तुकडे, वाहतुकीचे असुरक्षित मार्ग, तासनतास मदतीशिवाय कार/बाईक उघड्या खड्ड्यात पडणे ही किती लाजिरवाणी गोष्ट आहे. भाजपच्या राजवटीत जीवाची काहीही किंमत नाही, अशी जहरी टीका आदित्य ठाकरे यांनी केली.

व्यापार कराराने कापड उद्योग उद्ध्वस्त केला : राहुल गांधी

नवी दिल्ली : लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते आणि काँग्रेस खासदार राहुल गांधी अमेरिकेसोबतच्या व्यापार करारवरून केंद्र सरकारवर हल्लाबोल करत आहेत. ते सतत टॅरिफचा मुद्दाला उपस्थित करत आहेत. एक दिवसपूर्वी राहुल गांधी यांनी शेतकरी संघटनांच्या नेत्यांची भेट घेतली. आता, एक व्हिडिओ शेअर करताना त्यांनी आरोप केला आहे की या व्यापार करारामुळे देशाचा कापड उद्योग पूर्णपणे उद्ध्वस्त होईल.

राहुल गांधी यांनी त्यांच्या व्हिडिओमध्ये पंतप्रधान मोदी आणि भाजप सरकारवर व्यापार कराराबाबत देशाची दिशाभूल केल्याचा आरोप केला आहे आणि असा दावा केला आहे की हा करार भारतातील कापूस उत्पादक शेतकरी आणि कापड उद्योगासाठी हानिकारक असेल. कापूस लागवड आणि कापड क्षेत्राशी संबंधित भारत-अमेरिका व्यापार करारवर टीका करताना राहुल गांधी म्हणाले की बांगलादेशला अमेरिकेला कापड निर्यातीवर शुन्य टॅके टॅरिफचा लाभ दिला जात आहे. एकमेव अट म्हणजे त्यांनी अमेरिकन कापूस आयात करावा. भारतीय कपड्यांवर 18 टॅके टॅरिफच्या घोषणेनंतर, जेव्हा मी संसदेत बांगलादेशला दिल्या जाणाऱ्या विशेष सवलतीबद्दल प्रश्न विचारला तेव्हा मोदी सरकारमधील

काँग्रेसने प्रधानमंत्र्यांसाठी बुक केले मणिपूरचे पलाईट तिकीट

नवी दिल्ली : आसाम दौऱ्यावर असलेल्या प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदींवर काँग्रेसने हल्लाबोल केला आहे. काँग्रेस नेते पवन खेडा यांनी सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म वर पोस्ट करत पंतप्रधानांनी हिंसाचार होत असेलच्या मणिपूरला भेट द्यावी अशी मागणी केली आहे. त्यांच्या या पोस्टनंतर राजकीय वातावरण चांगलंच तापले आहे.

पवन खेडा यांनी आपल्या पोस्टमध्ये म्हटले की, ज्या राज्यांत निवडणुका असतात, ती राज्य सरकारची पहिली प्राथमिकता

त्यांनी पुढे असही म्हटलं की, प्रधानमंत्री सध्या आसाममध्ये आहेत आणि मणिपूर तिथून फार लांब नाही. अशा परिस्थितीत त्यांनी तिथे जाऊन लोकांची भेट घेतली पाहिजे. खेडा यांच्या मते,

बनतात, परंतु मणिपूरकडे दुर्लक्ष केले जाऊ नये. मणिपूर मे 2023 पासून हिंसाचाराचा सामना करत आहे आणि तेथील परिस्थिती अजूनही पूर्णपणे सामान्य झालेली नाही.

प्रधानमंत्र्यांच्या उपस्थितीमुळे मणिपूरच्या जनतेला विश्वास मिळू शकतो. आपल्या पोस्टसोबत गुवाहाटी ते इम्फाळच्या फलाईट तिकिटाचा फोटोही शेअर केला आहे.

पंतप्रधानांच्या सोयीसाठी तिकीट बुक करण्यात आलं आहे आणि त्यांना फक्त विमानात बसायचं आहे. आपल्याकडे पंतप्रधानांचा नंबर नसल्यामुळे आपण हे तिकीट सोशल मीडियावर शेअर करत आहोत, असही त्यांनी नमूद केलं. खेडा यांनी केंद्र सरकारच्या 'PM CARES' फंडाचा उल्लेख करत टोला लगावला. पंतप्रधानांनी मणिपूरला जाऊन हे दाखवून दिलं पाहिजे की त्यांना खरोखरच राज्याची काळजी आहे असही म्हटलं.

1 नव्हेंबर 2026 रोजी गांधी मैदान पटना येथे होणार भव्य आंदोलन

जंतर मंतर मैदान वरून भन्ते विनाचार्य यांची घोषणा

नवी दिल्ली : महाबोधी महाविहार मुक्ती तथा बीटी अँक्ट 1949 रद्द करून महाबोधी महाविहार बौद्धा ताब्यात द्यावा. या प्रमुख मागणीसाठी नवी दिल्ली येथील जंतर-मंतर मैदानावर भव्य आंदोलन करण्यात आले. या आंदोलनात कर्नाटक, महाराष्ट्र, मध्यप्रदेश, राजस्थान, छत्तीसगड, पंजाब, तामिळनाडू, उत्तरप्रदेश, गुजरात आणि अनेक इतर राज्यातून अनेक उपासक-उपासिका प्रचंड प्रमाणात उपस्थित होते.

यावेळी अनेक राजकीय नेत्यांची उपस्थिती होती, ज्यात केंद्रीय मंत्री रामदास आठवले, अॅड. सुश्री सुलेखा कुंभारे, चंद्रशेखर रावण, खा. श्यामकुमार बर्वे, माजी मंत्री आणि खा. वर्षा गायकवाड, खा. बळवंत वानखेडे, खा. प्रशांत पडोळे, खा. अमर काळे, खा. प्रतिभा धनोरकर, माजी मंत्री राजकुमार बडोळे, खा. चंद्रकांत हंडोळे, राजेंद्रपाल गौतम, खा. शोभा बच्चव, खा. कल्याण काळे, खा. शिवाजी कालगे आणि अनेक राजकीय पक्षांचे नेते होते, तसेच बौद्ध भिक्षु-भिक्षुणी मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होते.

जंतर मंतर येथील आंदोलनाचे प्रमुख 'भन्ते विनाचार्य यांनी जनतेला संबोधित करताना मन्हाले महाबोधी महाविहारांची लोक ह्या जरी बिहार सरकारचा ताब्यात असले तरी या विहाराची जांबी केंद्र सरकारचा हत्ती आहे. आज जर सरकार या विषयी निर्णय घेणार नाही तर येणाऱ्या 1 नोव्हेंबर 2026 रोजी गांधी मैदान पटना येथे भव्य आंदोलन उभारल्या जाईल अशी चेतावणीच त्यांनी यावेळी

दिली. आंदोलनचे संचालन मुकेश बागडे यांनी केले तर आभार रिमता वाकडे यांनी केले. वर्षा गायकवाड आणि श्यामकुमार बर्वे यांचा नेतृवात काँग्रेसचा सर्व खासदारचे शिष्टमंडळ आले आणि त्यांनी या आंदोलनास काँग्रेस पक्षाचा पाठिंबा जाहीर केला. लोकसभेचा विरोधी पक्षनेता राहुल गांधी यांचा पाठिंबा असलेले पत्र भन्ते विनाचार्य यांना सर्व खासदार मार्फत देण्यात आले. या आंदोलनाला यशस्वी करण्यासाठी नितीन गजभिये, राकेश धारगारे, रतदीप रांगारे, नीरज लोणारे, विकासराजा, सूरज पगारे, दिनेश शेंडे, अशोक खोब्रागडे, अनिल जवादे, भन्ते राजवर, सतीश गणवीर, नेहाल पाटील, धीरज गणेर, भीमराव फुसे, भीमराव लोणारे आदिंनी अथक परिश्रम घेतले.

केंद्राने स्टार्टअप इंडिया फंडला दिली मंजुरी

नवी दिल्ली : भारतीय स्टार्टअपसाठी प्राथमिक निधी पुरवण्यासाठी केंद्रीय मंत्रिमंडळाने स्टार्टअप इंडिया फंड ऑफ फंड्स 2.0 या 10,000 कोटी रुपयांच्या नवीन निधीला मंजुरी दिली आहे. हा निधी विशेषतः डीप टेक, प्रगत उत्पादन आणि सुरुवातीच्या टप्प्यातील संस्थापकांवर लक्ष केंद्रित करेल. जेणेकरून सुरुवातीच्या निधीच्या कमतरतेमुळे नवोपक्रमांकरा अडथळा येणार नाही याची खात्री होईल. सरकारने म्हटले आहे की फंड ऑफ फंड्स 2.0 चे प्राथमिक उद्दिष्ट डीप टेक आणि नाविन्यपूर्ण उत्पादन यासारख्या दीर्घकालीन वाढीच्या क्षेत्रांना दीर्घकालीन रुग्ण भांडवल प्रदान करणे आहे. खाजगी गुंतवणूकदार त्यांच्या उच्च जोखीम प्रोफाइलमुळे या क्षेत्रांमध्ये गुंतवणूक करण्यास अनेकदा टाळटाळ करतात, ज्यामुळे उच्च जोखीम भांडवलाची कमतरता निर्माण होते.

या नवीन योजनेचे प्रमुख उद्दिष्ट म्हणजे बॅंगलुरु किंवा दिल्लीसारख्या प्रमुख स्टार्टअप हबच्या पलीकडे देशाच्या इतर भागांमध्ये गुंतवणूक वाढवणे, नवोपक्रमाची व्याप्ती वाढवणे आणि देशांतर्गत दीर्घकालीन भांडवलाला प्रोत्साहन देणे. यामुळे परदेशी गुंतवणुकीवरील अवलंबित्व कमी होण्यास मदत होईल अशी अपेक्षा आहे.सरकारी आकडेवारीनुसार, 2016 पासून मायताप्राप्त स्टार्टअप्सची संख्या 500 वरून 200,000 हून अधिक झाली आहे.

प्रायोगिक नाटक
विश्ववंदनीय राजे
शिवाजी
अंडरग्राउंड इन
भीमनगर
मोहल्ला

आयोजक
कलापथिक
MH-122/58(NGP)
YOUTH FOR REVOLUTION

१९ फेब्रुवारी २०२६
सायंकाळी - ६:३०

संकल्पना गीत संगीत
लोकशाहीर संभाजी भगत

लेखक
राजकुमार तांगडे
दिग्दर्शक
कैलाश वाघमारे, संभाजी तांगडे
निर्माता
राहुल भंडारे

विशेष सहयोग

सहयोग राशी

1000/-
500/-
300/-

स्थळ : कविवर्य सुरेश भट सभागृह, रेशीमबाग, नागपूर

Scan & Contact for Online Booking
नितीन उके - 7774098006
प्रणय पिल्लेवान - 89282 86768
जितेंद्र गायकवाड - 93718 22218

रविवार, १५ फेब्रुवारी २०२६

Sunday, 15 February 2026

काँग्रेस बहल नाराजी :- त्यांचे मनात काँग्रेसबद्दल नाराजी का आहे याची कारणे लेखकाला लक्षात आणून घ्यायची आहेत. गांधीजी सनातनी हिंदू होते. व्यक्ती महात्म्य वाढवण्यासाठी साधू संतांसारखा त्यांनी पोशाख केला आणि आचरण केले. त्यामुळे धर्मभोळ्या हिंदू समाज करोडोचे संख्येने त्यांचे नेतृत्वात स्वातंत्र्याचे आंदोलनात सहभागी झाला. ते जगातील सर्वात गणमान्य मोठे नेते होते. ज्यांचे शब्दावर लोक मरायला तयार होते. त्यांचा सत्तेवर वचक होता पण ते सत्तेत प्रत्यक्ष सहभागी नव्हते. भारतीय हिंदू समाजाची नाळ समजून त्यांनी ते उपाय कोशल्या केले होते. त्यांना ब्रिटिश सरकारला येथून बाहेर काढायचे होते. तोच त्यांचा अग्रक्रम होता. स्वातंत्र्य मिळवले की अस्पृश्यता, जातीयता, स्त्री दास्य आपण नष्ट करू असे त्यांना वाटत होते. सामाजिक परिवर्तन विषय जर घेतला तर बहुसंख्य हिंदू स्वर्ण, ओबीसी, आदिवासी समाजाचे लोक सोबत येणार नाहीत आणि स्वातंत्र्याचे आंदोलन मागे पडेल ही त्यांची भावना होती. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा हिंदू पुढारी व्णावर अजिबात विश्वास नव्हता. ते खरे देखील होते. ब्रिटिश काळात अस्पृश्य समाजाच्या हिताचे त्यांच्या दबावात जे झाले ते झाले असे डॉ. बाबासाहेबांना वाटत होते. डॉ. बाबासाहेब हिंदू धर्मातील चातुर्वर्णाचे घोर विरोधक होते. हिंदू धर्म आहे तो पर्यंत हो विषमता राहिल ही त्यांची भावना होती. याच ठिकाणी पराकोटीचा मतभेद होता. अस्पृश्य समाजातील लोकांच्या हिताचा विचार गांधीजी दुय्यम मानत होते. कारण त्यांनी अस्पृश्यता भोगली नव्हती.डॉ. बाबासाहेबांनी अस्पृश्यता आणि जातीयतेचे अतोनात चटके भोगले होते. त्यामुळे ते म्हणायचे अस्पृश्य समाज ब्राम्हणांचा गुलाम म्हणून हजारो वर्षांपासून आहे. मुसलमान आणि ब्रिटिश भारतात आहे आणि राज्यकर्ते बनले. त्यामुळे सर्व हिंदू देखील गुलाम झालेत. त्यांनी समता, बंधुता स्थापित करणे आणि शिक्षणाचा प्रसार करणे सुरू केले होते. त्यामुळे ब्राम्हणांच्या वर्चस्वाला धक्का बसला होता. म्हणून त्यांनी त्या दोन्ही सत्तेचा विरोध केला. अन्यथा ते त्यांचे दरबारी राहून इतर भारतीय लोकांवर त्यांनी अत्याचार केले असते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब्रिटिशांना हे समजून सांगण्यात सफल झाले. ब्रिटिशांनी त्या दृष्टीने पाऊले उचलली. आम्ही गेल्यानंतर तुम्ही राज्यकारभार कसा चालवाल? हा प्रश्न त्यांनी काँग्रेसला विचारला आणि उणकावून सांगितले की जोपर्यंत तुम्ही सर्वांना न्याय मिळेल अशी राज्यघटना निर्माण करीत नाही, तोपर्यंत आम्ही जाणार नाही. हा विश्वास आला तेव्हा त्यांनी 15 ऑगस्ट 1947 रोजी भारतीय स्वातंत्र्याची घोषणा करून निघून गेले. त्यांनी जर ही अट टाकली नसती तर हिंदू राष्ट्र तेव्हाच निर्माण झाले असते. आज जे काही महिला, मजूर, दलीत, आदिवासी, ओबीसी, मुस्लिम, ख्रिश्चन, शीख, बौद्ध आणि कम्युनिस्ट यांना अधिकार मिळवले ते ब्रिटिश सरकारने दडपण आणले म्हणून ही खरी गोष्ट आहे. डॉ. बाबासाहेबांना घटना समितीच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष त्याच दबावात काँग्रेसने केले. संविधान डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लिहिले नसते तर आज जे अधिकार बहुजन समाजाला आणि महिलांना मिळवले ते मिळवले नसते. सम्राट मोदी यांच्या राज्यात 2014 पासून जे सुरू आहे ते पाहिल्यावर आपण अंदाज करू शकतो. त्यावेळी जातीयता हिंदूंच्या रक्ताच्या प्रत्येक थेंबात भिन्नली होती. नेते मंडळी सार्वजनिकरित्या अशीच मते मांडत होते. त्या वातावरण निर्मितीमुळे गांधीजींचा खून करण्याची हिम्मत हिंदू महासभा कार्यकर्ते सावरकर यांचे आदेशाने नश्रुराम गोडसेने केली. सरदार पटेलंना हे सर्व माहिती होते. ते देशाचे गृहमंत्री होते. त्याचबरोबर ते मोदींच्या गुजरातचे पराकोटीचे

इंजि. पद्माकर गणवीर

धम्मसेवेचा प्रवास

इंजी. पद्माकर गजीराम गणवीर यांचा जन्म 12 फेब्रुवारी 1957 रोजी भंडारा जिल्ह्यातील लाखनीजवळील खेडेपार या गावात एका अत्यंत गरीब कुटुंबात झाला. बालपणापासूनच कठीण परिस्थितीशी दोन हात करत त्यांनी शिक्षणाची वाट चालू ठेवली. प्राथमिक शिक्षणासाठी दररोज 4 किलोमीटर पायपीट करत ते जवळच्या गावात जात असत. दहावीपर्यंतचे शिक्षण लाखनी येथील शासकीय वसतिगृहात राहून पूर्ण केले आणि 1975 साली दहावीची परीक्षा प्राविण्याने उत्तीर्ण होऊन आपल्या कर्तृत्वाची पहिली छाप उमटवली. 1976 मध्ये त्यांनी Government Polytechnic Aurangabad येथे प्रवेश घेतला. त्या काळात मराठवाडा विद्यापीठ नामांवर आंदोलनाची धग संतर्पून प्रदेशात पसरलेली होती. नामांतर चळवळीचे नेते माजी आमदार अनिलभाऊ गोंडाने व माजी मंत्री गंगाधर गाढी यांच्याशी त्यांचे सतत संपर्क आणि भेटी होत असत. आंदोलनात Dalit Panther पूर्ण शक्तीनिशी उतरल्याने तेही नकळत या लढ्यात सहभागी झाले. 4 ऑगस्ट 1978 रोजीच्या मराठवाडा नामांतर मोर्चात त्यांना बौड पोलिस स्टेशन येथे अटक झाली व नंतर मुक्तता झाली. या आंदोलनातील संघर्ष, पोलिस कारवाई आणि भीमसैनिकांच्या बलिदानाच्या घटना त्यांच्या आयुष्यातील निर्णायक वळण उरल्या. जून 1979 मध्ये त्यांनी कनिष्ठ अभियंता म्हणून जायकवाडी प्रोजेक्ट येथे शासकीय सेवेत रुजू होऊन प्रामाणिकपणे कर्तव्य बजावले. 1980 साली जायकवाडी डावा कालवा मानवत-रत्नापूर कॅम्प येथे श्रद्धेय डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या नाणेतुला समारंभाचा अविस्मरणीय प्रसंग त्यांनी अनुभवला. 22 मे 1985 रोजी जवाहरनगर येथील पंचकुला व रुपचंद चवरे यांची सुकन्या खेहलता यांच्यासोबत त्यांचा विवाह संपन्न झाला. 1980 ते 1990 या कालावधीत त्यांनी दलित पंथरच्या विविध सामाजिक कार्यात सक्रिय सहभाग घेतला. 29 सप्टेंबर 2006 रोजी भंडारा जिल्ह्यातील खेरलंजी येथील भोतमागे कुटुंबाला न्याय मिळवा यासाठी झालेल्या आंदोलनात ते सहभागी झाले. सामाजिक न्यायासाठीची त्यांची भूमिका ठाम व निडर राहिली. धम्मप्रसाराच्या कार्यातही त्यांचे योगदान उल्लेखनीय आहे. 1991 ते 2000 या काळात ते बौद्ध धम्म प्रसार प्रचार समिती, विदर्भचे अध्यक्ष होते. 2001 ते 2015 या कालावधीत भारतीय बुद्ध महासभा विदर्भ अध्यक्ष म्हणून त्यांनी व्यापक कार्य केले. 1 मार्च 2015 रोजी शासकीय सेवेतून निवृत्त झाल्यानंतरही त्यांची सामाजिक बांधिलकी कमी झाली नाही. 2013 ते 2023 या कालावधीत ते भारतीय बौद्ध महासभेचे

माणूस त्याच्या विचारांनी मोठा होतो, जन्माने नाही.

स्वातंत्र्य आंदोलन सुरू करताना काँग्रेस चरित्राची शव परीक्षा आवश्यक !

जातीयवादी देखील होते. त्यांना गांधीजींचे सुधारणावादी विचार मान्य नव्हते. परंतु गांधी लोकप्रियतेच्या लाटेत त्यांना काहीही उपाय नव्हता. नेहरुजी मात्र समाजवादी होते. विदेशात शिक्षण झाल्यामुळे त्यांना मागसलेपणा मान्य नव्हता. त्यांच्या काळात परिवर्तन प्रक्रिया गतिमान झाली. हातून सत्ता जाऊ नये याची दक्षता ते पण घेत. सत्ता असेल तर काही करता येईल अन्यथा काहीच करता येणार नाही ही भूमिका त्यांनी घेतली होती. त्यामुळे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे चाईने त्यांना सुधारणा करणे शक्य नव्हते. परंतु विरोधात राहून लोक चळवळीचा दबाव मात्र डॉ. बाबासाहेब निर्माण करीत होते आणि काँग्रेस सुधारणा घडून येतील अशी पावले टाकत होती.त्यावेळी संघाचे लोक खटमलासारखे काँग्रेसमध्ये राहून आतून काँग्रेसला पोखरत होते आणि संघाच्या मजबुतीचे काम करीत होते. दुसरीकडे संघ हा जनसंघ नावाचा राजकीय पक्ष हिंदूंचा अनुनय करीत होता. हिंदू समाजातील ब्राम्हण, राजपूत, मराठा, व्यापारी, जमीनदार, कारखानदार, गावगुंड, धर्म गुंड, जीर्ण रूढीवादी लोकांना गोळ करीत होता. काँग्रेसची सर्व सत्ता ब्राम्हणांचे हाती होती. लोकजागृती होऊ लागली तशी प्रादेशिक मोठी जनसंख्या असलेली बहुजन नेते राज्याचे मुख्यमंत्री पदाची अपेक्षा ठेऊ लागले. कारण ते बहुसंख्य होते. यावेळी समाजवादी नेते डॉ. राम मनोहर लोहिया यांनी प्रजा समाजवादी पार्टी काढून काँग्रेस विरोध सुरू केला होता. कम्युनिस्ट पक्षाचे डॉ. श्रीपाद अमृत डांगे यांनी काँग्रेस विरोध मजबूत केला होता. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी आपली चळवळ काँग्रेस विरोध करून चालविली. त्यामुळे अप्पर ओबीसी नेते राज्यात मुख्यमंत्री झाले. इंदिरा गांधी प्रधानमंत्री असताना जयप्रकाश नारायण या गांधीवादी व समाजवादी नेत्याने काँग्रेस विरोधी तत्वज्ञान मांडून जनआंदोलन उभे केले. त्यासाठी सर्व विरोधी पक्षांना एकसंघ जयप्रकाश नारायण यांचे चळवळीत सहभागी झाले. देशद्रोही केसरी जरी होत असेल तरी चालेल पण काँग्रेसचा विरोध करीत राहू ही त्या आंदोलनाची दिशा होती. इंदिरा गांधींना सरकार चालवणे कठीण गेले. त्यांनी आणीबाणी जाहीर केली. गरिबी हटाय कार्यक्रम राबवला. भूमिहीन लोकांना जमिनी दिल्या. जमिनीवर शिलिंग आणले. खासगी बँकांचे राष्ट्रीयीकरण केले. राजे महाराजे संस्थानिक लोकांचे तनखे

बंद केले. सार्वजनिक सरकारी उपक्रम यशस्वी केले. त्यात आरक्षण पूर्ण करण्याचा सपाटा लावला. यामुळे अनेक लोकांना भ्रमात आणण्याचा प्रयत्न संघ आणि जयप्रकाश नारायण यांच्यामागे असलेल्या लोकांनी केला. इंदिरा गांधी यांच्या काही चुका देखील झाल्यात. ते धुवीकरण झाले म्हणून जनता पार्टी निर्माण झाली. संघ हा जनसंघाचे माध्यमाने त्यात विलीन झाला. त्यांनी दोन वर्षात जनता पार्टी तोडून भारतीय जनता पक्ष काढला. सत्तेत राहिल्यामुळे संघाच्या हातात लोक लागले होते. त्यांनी संघ मजबूत केला आणि त्यामागे भाजप देखील मजबूत केला. इतर इतिहास मी मागील अनेक लेखात मांडला आहे. काँग्रेसमध्ये असलेले लोक आंदोलन करण्यापेक्षा सत्ता प्रिय होते. इंदिरा गांधी यांची जशी सत्ता गेली जशी काँग्रेस सोडून जाण्याची लाट निर्माण झाली. यशवंतराव चव्हाण, बाबू जगजीवनराम यांचेसारखे विश्वासू नेते सोडून गेले. तीन वर्षात सरकार पडले. परत इंदिरा गांधी प्रधानमंत्री झाल्यात. तसे जनता पक्ष सोडून नेते सत्तेसाठी काँग्रेसमध्ये आले. सत्ता गेली की परत सत्ताधारी पक्षात जायचे या संवयीमुळे काँग्रेस बदनाम झाली. नेत्यांचा भ्रष्टाचार लोकांना काँग्रेस विरोधी पक्ष लागला. आज काँग्रेस कमजोर झाली. त्यांची जागा भाजपने घेतली. स्वाधी, भ्रष्ट, बेशिस्त, जातीयवादी, धर्मांध नेते, लोक प्रतिनिधी काँग्रेसमध्ये वाढू लागले. भाजपचे अनुकरण कमलनाथ सारखे नेते करू लागले. त्यामुळे भाजप आणि काँग्रेसमध्ये लोकांना काहीच गुणात्मक फरक दिसत नव्हता. गांधी परिवार मात्र आपल्या विचारांवर ठाम उभा होता. नेहरुजी, इंदिराजी, राजीवजी, सोनियाजी, राहुलजी हे नेते होते म्हणून काँग्रेस टिकली अन्यथा ती टिकली नसती. काँग्रेसमध्ये नेतृत्व करण्यासाठी योग्यता असलेले लोक जरी असले तरी जाणाहार असलेले लोक नाहीत. त्यामुळे इतर ओबीसी, स्वर्ण नेते पक्ष बदल करून ब्लॅकमेल करू लागले. जातीवादी कृत्यात संघ

लेखांक 146

अशोक सरस्वती बोदी
मो. 8530980741

गांधी विद्वान आणि पुरोगामी आहेत. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे विरोधात खुलून बोलणारा पहिला काँग्रेस नेता आहे. त्यामुळे आज सम्राट मोदींच्या हुकूमशाही विरुद्ध लढणारा समाज काँग्रेसला वागवून करता येत नाही. काँग्रेसने केलेले गुन्हे माहीत असताना, त्या बाबीचे समर्थन न करता आणि त्यांना न वगळता लढा यशस्वी करावा लागेल. काँग्रेस विरोधात लिहिलो म्हटले तर ग्रंथ होऊ शकतो. परंतु तो काळ आज नाही. त्याचा लाभ हुकूमशाह घेतो. तो जास्त घातक आहे. ■ ■

स्त्रीच्या अस्मितेचा निर्भीड काव्यस्वर - ‘आव्हान’

‘आव्हान’ हा प्रा. संध्या वैद्य, मुंबई यांचा पहिला कवितासंग्रह प्रकाशित होत आहे, ही मराठी साहित्यविश्वासाठी आनंदाची बाब आहे. स्त्रीच्या आयुष्यातील संघर्ष, वेदना, प्रश्न आणि न झुकणारा स्वाभिमान यांचे प्रखर, थेट आणि निर्भीर दर्शन या संग्रहातील कवितांतून घडते. या कविता केवळ भावनिक अभिव्यक्ती न राहता सामाजिक वास्तवावर ठाम भाष्य करणाऱ्या आहेत. स्त्रीच्या जगण्यातील अन्याय, दुय्यमत्व, दडपशाही आणि निर्णय क्षमतेचे हनन यावर या संग्रहात स्पष्ट शब्दांत प्रकाश टाकण्यात आला आहे.

आजही स्त्रीला बोलण्याची मुभा दिली जाते, मात्र प्रश्न विचारण्याची नाही. तिला सहन करायला शिकवले जाते, पण अस्वस्थ होऊन व्यवस्थेला प्रश्न विचारायला नाही. ‘आव्हान’ हा कवितासंग्रह याच दाबल्या गेलेल्या आवाजाचा समकालीन आणि सशक्त आविष्कार आहे. ज्यांचे दुःख ‘सहनशीलता’ म्हणून गिळयला लावले जाते, त्यांना विचारांची भाषा आणि दिशा मिळवी, हा या कवितांचा मूलभूत हेतू आहे. स्त्रीचा आवाज संपलेला नाही, तो केवळ दाबला गेला आहे आणि तो वेगवेगळ्या रूपांत पुन्हा पुढे यायलाच हवा, हे या कवितांतून ठासून मांडले जाते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे केवळ राज्यघटनेचे शिल्पकार नव्हते, तर ते स्त्री-मुक्तीचे महान चिंतकही होते. भारतीय समाजव्यवस्थेतील स्त्रीचे स्थान त्यांनी केवळ सहानुभूतीने नव्हे, तर समता, स्वातंत्र्य आणि स्वाभिमानाच्या तत्वांवर मोजले. डॉ. बाबासाहेबांना अभिप्रेत असलेली स्त्री ही अवला नव्हती; ती विचार करणारी, निर्णय घेणारी, अन्यायाविरुद्ध उभी राहणारी आणि स्वतःचे अस्तित्व स्वतः घडवणारी होती. तशाच निर्भिड स्त्रीचे दर्शन ‘आव्हान’ मधे आहे. ‘कोणत्याही समाजाची प्रगती त्या समाजातील स्त्रियांच्या प्रगतीवरून उरते’ हे डॉ. बाबासाहेबांचे वाक्य त्यांच्या स्त्रीविषयक दृष्टिकोनाचे सार सांगते. त्यांनी स्त्रीला केवळ घराची चौकट नव्हे, तर समाज परिवर्तनाची केंद्रबिंदू शक्ती मानले. शिक्षण, विवाह, वारसा हक्क, मातृत्वाचा सम्मान, वैवाहिक स्वातंत्र्य या सर्व विषयांवर त्यांनी निर्भीडपणे भूमिका घेतली. हिंदू कोड बिल हा त्यांचा स्त्रीसाठीचा क्रान्तिकारी विचार प्रत्यक्षात आणण्याचा प्रयत्न होता. अशाच डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांतून प्रेरणा घेऊन निर्माण झालेला कवितासंग्रह म्हणजे ‘आव्हान’. हा संग्रह स्त्रीच्या वेदनेचा केवळ हुंकार नाही, तर तिच्या संघर्षाचा जाहीरनामा आहे. ‘आव्हान’मधील स्त्री रडत बसत नाही; ती प्रश्न विचारते, अन्यायाला आव्हान देते आणि स्वतःचा आवाज शोभते. या कवितासंग्रहातील स्त्री ही डॉ. बाबासाहेबांना अभिप्रेत असलेल्या स्त्रीचे आधुनिक रूप आहे. ती रोजच्या जगण्यात होणाऱ्या अन्यायांना सामोरी जाते - घरात, रस्त्यावर, कार्यालयात, समाजात, मात्र ती शांत बसत नाही. तिच्या शब्दांत आक्रोश आहे, पण त्याहून अधिक चेतना आहे. ‘आव्हान’ ही केवळ

स्त्रीची कहाणी नाही, तर समाजाला दिलेले प्रश्नचिन्ह आहे. ‘आव्हान’मधील कविता स्त्रीच्या जगण्यातील सूक्ष्म पण तीव्र वास्तव मांडतात. कधी त्या आईच्या रूपात बोलतात, कधी मुलींच्या, कधी पत्नीच्या, तर कधी स्वप्न पाहणाऱ्या स्वतंत्र व्यक्तीच्या. प्रत्येक कवितेतून डॉ. बाबासाहेबांचा विचार अधोरेखित होतो - स्त्री ही समानतेची अधिकारी आहे, दयेची डॉ. डॉ. बाबासाहेबांची स्त्री ही शिक्षणाने जागी झालेली आहे, आणि ‘आव्हान’मधील स्त्री ही कवितेच्या माध्यमातून जागवणारी आहे. म्हणूनच हा संग्रह साहित्यिक चौकटीत अडकून राहत नाही; तो सामाजिक परिवर्तनाचा भाग बनतो. शब्द हेच येथे शस्त्र बनतात आणि कविता हेच परिवर्तनाचे साधन उरते. या संग्रहातील स्त्री ना मुकी आहे, ना अबला आहे. ती मानिनी आहे, रणराणिणी आहे, दास्यत्व झुगारणारी विरांगना आहे आणि समाजरचनेत अडकलेली असली तरी प्रश्न विचारण्याचे धाडस करणारी सजग व्यक्ती आहे. इथे वेदना पुसून टाकण्यासाठी नाहीत, तर समाजाला आरसा दाखवण्यासाठी आहेत. ‘आव्हान’ हे कोणत्याही एका घटनेवरचे भाष्य नसून, स्त्रीला गप्प बसवणाऱ्या सवर्ण्यार, तिच्या वेदनांना ‘नॉर्मल’ ठरवणाऱ्या मानसिकतेवर आणि बदलाच्या नावाखाली जुनी व्यवस्था जपणाऱ्या समाजावर टाकलेला थेट प्रश्न आहे. जीवनातील विविध आव्हाने स्वीकारताना माणसाची नीतिमता कशी खालावत चालली आहे आणि त्यातून किती सहजपणे माणुसकीची फसवणूक होते, याचे प्रभावी दर्शन पहिल्याच ‘आव्हान’ या कवितेत होते.

‘आव्हान’ हा केवळ कवितासंग्रह नाही. तो आजच्या स्त्रीच्या जगण्याचा थेट आवाज आहे. घर, समाज, शिक्षण, नातेसंबंध, अन्याय आणि तरीही न झुकणारा स्वाभिमान - या सगळ्यांचे प्रतिबिंब या कवितांमध्ये उमटते. ‘नारी शक्ती’ या कवितेत स्त्रीची ज्वलंत ओळख पुढील शब्दांत व्यक्त होते - ‘अबला नाही ती आहे ज्वाला’ ‘भस्मसात होईल डिवचणारा तिला’ या संग्रहात कुठेही कुत्रिम सौंदर्य नाही. अनुभवातून आलेली प्रामाणिक जाणीव आहे. ‘संसार’ या कवितेत राबराब राबणाऱ्या स्त्रीच्या वाट्याला येणाऱ्या परवशतेचे विदारक चित्र उभे राहते - घर तिचे नसते, मूल तिचे नसते आणि वाद झाला तर तिला सांगितले जाते, ‘तुझे इथे काहीच नाही.’ ‘मुलं मात्र बापाची, अरे संसार संसार’ ‘प्रसंग’ ही कविता स्त्रीच्या मनातील असह्य आठवणींचे अत्यंत सूक्ष्म आणि परिणामकारक चित्रण करते - ‘तो प्रसंग डोक्यापुढून असा काही सरकला जणू माझेही एकमात्र खळकण निसटला’ स्वातंत्र्यानंतर इतकी वर्षे उलटूनही स्त्रीच्या परावर्तबिलाचे चित्र फारसे बदललेले नाही. जशी सामाजिक क्षेत्रात जातीय विभक्ता आहे, तशीच कौटुंबिक क्षेत्रात स्त्री-पुरुष विभक्ता आजही ठळकपणे जाणवते. रूढी-परंपरांचा नावाखाली दडपल्या जाणाऱ्या स्त्रीला या विषमतेची जाणीव करून देण्याचे, तिला प्रश्न विचारायला प्रवृत्त करण्याचे काम ‘आव्हान’ करते. कारण बदलाची

सुरुवात प्रश्न विचारण्यापासूनच होते. हा कवितासंग्रह शाळ, महाविद्यालये, वाचनालये तसेच स्त्रीप्रश्नांबाबत संवेदनशील असणाऱ्या प्रत्येक वाचकासाठी उपयुक्त ठरेल. ‘आव्हान’ म्हणजे स्त्रीच्या शांत वेदनांना शब्दांतून दिलेले बळ आहे आणि म्हणूनच हा संग्रह वाचकाला केवळ वाचायला नाही, तर विचार करायला आणि अस्वस्थ व्हायला भाग पाडतो. असलेल्या स्त्रीचे आधुनिक रूप आहे. ती रोजच्या जगण्यात होणाऱ्या

अन्यायांना सामोरी जाते. घरात, रस्त्यावर, कार्यालयात, समाजात मात्र ती शांत बसत नाही. तिच्या शब्दांत आक्रोश आहे, पण त्याहून अधिक चेतना आहे. ‘आव्हान’ ही केवळ स्त्रीची कहाणी

नाही, तर समाजाला दिलेले प्रश्नचिन्ह आहे. ‘आव्हान’मधील कविता स्त्रीच्या जगण्यातील सूक्ष्म पण तीव्र वास्तव मांडतात. कधी त्या आईच्या रूपात बोलतात, कधी मुलींच्या, कधी पत्नीच्या, तर कधी स्वप्न पाहणाऱ्या स्वतंत्र व्यक्तीच्या. प्रत्येक कवितेतून डॉ. बाबासाहेबांचा विचार अधोरेखित होतो - स्त्री ही समानतेची अधिकारी आहे, दयेची नाही. या कविता संग्रहात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महात्मा फुले, सावित्रीबाई फुले, संविधान, धम्मचक्र नागरिकरण खाजगीकरण आई, देशात वाढत चाललेली महागाई भारताचे स्वातंत्र्य यावरील कवितांवाही समवेश आहे. ‘भारत देशा’ या कवितेत बघा : ‘भारतीय स्वातंत्र्याच्या क्षितिजावर दिपू लागल्या काळ मोठा रेण धोक्यात आले संविधान आपुले उठ उठ भारत देशा’

‘अस्त्र’ या कवितेत कवित्रीनी डॉ. बाबासाहेबांनी क्रांती करण्यासाठी वापरलेले अस्त्र म्हणजेच लेखणी आम्हाला हवी आहे अशी इच्छा व्यक्त केली आहे. ‘फिके सारे ते अण्वस्त्रे, लेखणीच्या शस्त्रापुढे, काळीज चिपारणे शब्द, अस्त्र ते मागते तुझ्याकडे’ डॉ. बाबासाहेबांची स्त्री ही शिक्षणाने जागी झालेली आहे आणि ‘आव्हान’ मधील स्त्री ही कवितेच्या माध्यमातून जागवणारी आहे. म्हणूनच हा संग्रह साहित्यिक चौकटीत अडकून राहत नाही; तो सामाजिक परिवर्तनाचा भाग बनतो. शब्द हेच येथे शस्त्र बनतात आणि कविता हेच परिवर्तनाचे साधन उरते. ■ बसोसे ■

वाचकांचे विचारपिठ

बहुजन सौरभ

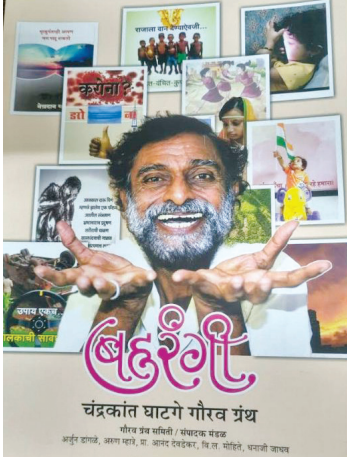
फुले, शाहू यांची जयंती मोठ्या प्रमाणावर

साजरी करा असा देणारे संमेलन

परीवर्तन साहित्य संमेलन ने फुले, शाहू यांची जयंती दसरा दिवाळी सारखी साजरी करा असा संदेश दिला 11 एप्रिल महत्त्वा फुले जयंती येत आहे ही जयंती समतावादी संस्था, संघटना मोठ्या प्रमाणावर साजरी करावी अशा देखण्या फुले, शाहू वेषभूषा केलेल्या साहित्यकार यांनी दिला आहे ‘मुकनाटक वर्तमान पत्र’ 106 व्या वर्षांपासून दिन परीवर्तन विचार मंच द्यारा, दिवोरी, उमरेड रोड, रत्नसुत बुद्ध विहार येथे 30 व 31 जानेवारी 2026, दिने दिवशीय संमेलन आयोजित करण्यात आले होते. याप्रसंगी मी सुरवाती पासून उपस्थित होतो. 30 जानेवारी पहीला दिवस ग्रंथ मार्च द्यामटो रंगराज गोस्वामी यांनी महत्त्वा फुले यांचा वेष धारण केला होता, भीमराव गायकवाड यांनी छपाती शाहू महाराज यांचा वेष धारण केला होता. साध्वित्री व रमाई यांच्या वेषात महिला होत्या. कार्यकर्ते पाहत्या शुभ वेषा मध्ये होतामटो सामाजिक चळवळीचे ग्रंथ, भारतीय संविधान घेऊन ग्रंथ पालखी सोबत दोन दोन चहा रांगेने चालत होते. अनेक लेखक वाचक गीतकार, कवी गीतकारक सामील झाले होते. दिवोरी या परीसरात हा ग्रंथ मार्च चालत असताना परीसरातील लोकांमध्ये चवीचा विषरा होता. कार्यकर्त्यांनी रंगीत फटे धारण केल्याने मार्च अधिक सुंदर दिसत होता. सारां कवी गायनाने समारोप झाला. दुसऱ्या दिवशी 31 जानेवारी ला सकाळी 10 वाजता पासून संमेलनाची सुरुवात सहभागी होणाऱ्या सर्व प्रतिनिधी च्या हाती मात्सासाच्या मनात निर्माण होणारे अव्युपन फेट केलेला पेपर देऊन त्याचे प्रत्येकाने आपल्या मणील अव्युपन अगिनकुडवाट दहन केले. हा एक अनित्य प्रयोग वाटला. ठोका केलाव माय व मी सावित्री बोलते या कलाकारांनी प्रात्यक्षिक योग्य मांडणी केली आहे. या कलाकारांचे अभिनंदन. मनिराम रामटेक यांचे चित्रप्रदर्शन उपस्थितांचे लभ वेपून घेतले. माजी न्यायाधीश अनिल वैद्य यांचे अट्यलीय मागदर्शन उपस्थित प्रतिनिधी मध्ये प्रभाव उमटत होता. दिवदास बाबोरडे यांची मुलाखत परेना देत होती, विलास गुजगिरे यांच्यातील नवनिर्मितीचा व्यास दिसत होता. परिवर्तन विचार मंच याचे कोठेही कार्यालय नाही, बँक वाते नाही, कोणी पदाधिकारी नाही. तरी संमेलन होत आहे, ही संकल्पना सुंदर आहे अमल करून प्रात्यक्षिक केले, नयिन भावी पिढी उदवगयाचा शोध घेत आहत, दैनिक बहुजन सौरभ आपल्या पाठीशी यंबीरपणे आहे, अभिनंदन. उपस्थित सर्व वाचक लेखक कवी गीतकार सहभागी प्रतिनिधीचे अभिनंदन. ■ ■

- देवराव कांबळे

” बहुजन सौरभ BAHUJAN SAURABHA

समाजाला आदर्शवित दस्तऐवज ‘बहुसंगी’ चंद्रकांत घाटगे यांचा गौरवग्रंथ

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांमुळे वंचित समाजाला मान-सम्मानाचे नवे क्षितिज लाभले. लोकशाही विठ्ठल उमप यांनी म्हटल्याप्रमाणे - ‘मुका बोलू लागला, आंधळ्या वाचू लागला,’ तर कवी वामनदाद कर्डक यांनी ‘उद्धारली कोटी कुठे’ असे गौरवोद्गार काढले. अशाच परिवर्तनवादी परंपरेतील एक व्यक्तित्व म्हणजे राबगिरी जिल्ह्यातील मंडणगड तालुक्यातील कुडूक खुर्द या गावचे सुपुत्र चंद्रकांत घाटगे. त्यांच्या बहुआयामी कार्याचा वेध घेणारा ‘बहुसंगी’ हा गौरवग्रंथ म्हणजे एका जिद्दी, कलावंत आणि सामाजिक जाण असलेल्या व्यक्तीचा प्रेरणादायी जीवनपट आहे.

मुखपृष्ठापासून अंतःकरणापर्यंत :- गौरवग्रंथाच्या मुखपृष्ठावरचे निरलस, दिलखुलास हास्य आणि कलाकृतींनी सजलेले दहा बोटांचे प्रतीकात्मक छायाचित्र घाटगे यांच्या कर्तुत्वाची साक्ष देते. ‘रिकाम्या हाताने सुरुवात केली, पण कलेचे वैभव मागे उभे आहे,’ हा संदेश त्या मुखपृष्ठातूनच मिळतो. ग्रंथाच्या संपादक मंडळ्यात कवी अर्जुन डांगटे, कवी अरुण म्हात्रे, प्रा. आनंद देवडकर आदी मान्यवरांचा सहभाग असल्याने ग्रंथाची गुणवत्ता आपोआप अधोरेखित होते. मलपृष्ठावरील गौरवपत्र आणि अंतर्गत छायाचित्रसंपदा घाटगे यांच्या कला-सामाजिक

कार्यापर्यंतचा प्रवास उलगडते. संघर्षातून उभे राहिलेले व्यक्तिमत्त्व :- मुंबई महानगरपालिकेत 1974 ते 2009 या कालावधीत सेवा बजावत लिपिक पदापासून असिस्टंट असेसर अॅण्ड कलेक्टर पदापर्यंत पोहोचलेला हा प्रवास जिद्दीचा आहे. नोकरीच्या बंधनांमुळे प्रत्यक्ष चळवळीत सक्रिय सहभाग शक्य नसला तरी परिवर्तनवादी विचारांशी निष्ठा त्यांनी जपली. चित्रकला, फोटोग्राफी, रांगोळी, अभिनय, काव्यलेखन, गायन, संघटन कोशल्या अशा विविध कलांमध्ये त्यांचा ठसा उमटलेला दिसतो. जे. जे. इन्स्टिट्यूट ऑफ अप्लाइड आर्टमध्ये प्रथम क्रमांक पटकावणारा विद्यार्थी, शालेय जीवनातच लेखनास सुरुवात करणारा

तरुण, पुढे विविध प्रदर्शनांतून कलेचा ठसा उमटवणारा कलाकार, अशी त्यांची ओळख उलगडते.

सम्मान आणि साधेपणा :- साहित्यिक उत्तम कांबळे, लेखिका उर्मिला पवार, माजी कुलपुरू व राज्यसभा सदस्य भालचंद्र मुणंगकर, तसेच आनंदराज आंबेडकर यांसारख्या मान्यवरांच्या शुभेच्छा त्यांच्या कार्याची दखल घेतात. मात्र इतक्या मंडणगड तालुक्यातील कुडूक खुर्द या गावचे सुपुत्र चंद्रकांत घाटगे. त्यांच्या बहुआयामी कार्याचा वेध घेणारा ‘बहुसंगी’ हा गौरवग्रंथ म्हणजे एका जिद्दी, कलावंत आणि सामाजिक जाण असलेल्या व्यक्तीचा प्रेरणादायी जीवनपट आहे.

राष्ट्रपाल भा. सावंत
मो. 9403144356

प्रचिती आहे. तरुणांसाठी दिशादर्शक :- 184 पानी हा दजदार गौरवग्रंथ केवळ व्यक्तीगौरव नाही; तर तो तरुण पिढीसाठी प्रेरणादायी दस्तऐवज आहे. संघर्ष, जिद्द, शिक्षणाचे महत्त्व, कलेची साधना आणि सामाजिक जाण यांचा संमम यातून दिसतो. मंडणगडच्या कुडूक खुर्द या दुर्गम गावातून घडलेले हे व्यक्तिमत्त्व आज अनेकांसाठी आदर्श ठरते. अमृत महोत्सवा व्हात प्रकाशित झालेला ‘बहुसंगी’ हा गौरवग्रंथ समाजाला प्रेरणा देणारा, संग्रही ठेवावा असा आदर्शवत दस्तऐवज ठरतो. ■ ■

रविवार, १५ फेब्रुवारी २०२६

Sunday, 15 February 2026

“

मनात विश्वास असेल,
तर अशक्यही शक्य होते.

”

बहुजन सौरभ

BAHUJAN SAURABHA

३

गेल्या अनेक वर्षांपासून प्रेतयात्रेत साऊंड सिस्टीमवर वाजणारी बुद्ध-भीम गीते आता बहुतांश ठिकाणी बंद झाली आहेत. काळानुसार बौद्ध समाजाने बदल स्वीकारला आहे. आमच्या वस्तीत एखादे निधन झाले की, त्या प्रेतयात्रेत वस्तीतील लोक हमखास सहभागी होत असतात. अस्थी विसर्जनासाठी मात्र मोजकेच लोक उपस्थित रहातात.

अलीकडेच आम्ही एका कुटुंबाच्या दुःखात सहभागी होण्यासाठी नागपूर जवळील बिना संगम नदी येथे अस्थी विसर्जन कार्यक्रमाला उपस्थित होतो. त्यावेळी अनेक विषयांवर चर्चा झाली. देहदान केले तर अंत्यसंस्काराची ही सारी प्रक्रिया टाळेल आणि वैद्यकीय शिक्षणासाठी आपला देह उपयोगी पडेल, असा विचारही पुढे आला. त्या चर्चेमुळे अनेक जुन्या आठवणी ताज्या झाल्या. विशेषतः माझ्या वडिलांनी प्रेतयात्रेत बुद्ध-भीम गीते बंद करण्याचा घेतलेला निर्णय ही आठवण अनेकांनी सांगितली आहे. गौतम बुद्ध यांनी इ.स.पूर्व सहाव्या शतकात मानवाला दुःखातून मुक्त होण्याचा मार्ग दाखवला. त्यांनी अहिंसा, करुणा, समता आणि मध्यममार्गाचा उपदेश केला. ‘अत दीप भव’ म्हणजे स्वतःचाच दीप बना, हा त्यांचा संदेश प्रत्येकाला स्वावलंबनाची दिशा देतो. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी या तत्वज्ञानाला आधुनिक सामाजिक संदर्भ दिला. त्यांच्या विचारांवर चालणे हे भीम अनुयायांचे कर्तव्य आहे. बुद्ध-भीम गीतांमध्ये बुद्धांच्या शिकवणीचे आणि डॉ. बाबासाहेबांच्या संघर्षाचे भावपूर्ण वर्णन केलेले आहे. ‘बुद्ध शरणं गच्छामि’ या त्रिशरण मंत्रातून भक्ती आणि

प्रेतयात्रेतील बुद्ध-भीम गीते बंद !

आत्मिक शांततेचा अनुभव मिळतो. ही गीते केवळ धार्मिक नसून सामाजिक समतेचा संदेश देणारी आहेत. 14 ऑक्टोबर 1956 रोजी दीक्षाभूमी, नागपूर येथे डॉ. बाबासाहेबांनी बौद्ध धम्माची दीक्षा घेतली आणि लाखो अनुयायांना नव्या जीवनमार्गाची दिशा दिली. बुद्ध-भीम गीतांत त्यांच्या संघर्षाचा गौरव करण्यात येतो, ‘भीम जन्मला, भीम उभा राहिला’ अशा ओळींमधून त्यांचे कार्य अधोरेखित होते. ही गीते जात, धर्म, पंथ यांच्या पलीकडे जाऊन माणुसकीची शिकवण देतात. अन्यायाविरुद्ध लढण्याची प्रेरणा देतात. शिक्षण, संघटन आणि संघर्ष यांचा संदेश पोहोचवतात. त्यामुळे ही गीते केवळ मनोरंजनासाठी नसून परिवर्तनासाठी आहेत, हे स्पष्ट होते. ग्रामीण भागात, बौद्ध विहारांत, जयंती उत्सवांत आणि सामाजिक कार्यक्रमांत ती उत्साहदा सादर केली जातात. बुद्ध-भीम गीतांच्या प्रसारात अनेक कलकारांचे मोठे योगदान आहे. विठ्ठल उमप, प्रल्हाद शिंदे, राजानंद

व्यक्त होतात. 14 एप्रिल (जयंती), 14 ऑक्टोबर (धम्मचक्र प्रवर्तन दिन) आणि 6 डिसेंबर (महापरिनिर्वाण दिन) या दिवशी ही गीते विशेषत गायली जातात. डिजिटल माध्यमांमुळे आज ती अधिक वेगाने प्रसारित होत आहेत. 14 ऑक्टोबर 1956 नंतर बौद्ध झालेल्या समाजात विवाह आणि मृत्यूचे संस्कार बौद्ध पद्धतीने होऊ लागले. गावोगावी भीम भजन मंडळे स्थापन झाली. नागपुरात उदेभान उके आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी ‘प्रिय बालक भजन मंडळ’ आणि ‘आदर्श कवी भजन मंडळ’ स्थापन करून विचार जनमानसात पोहोचवले. एखाद्या व्यक्तीचे निधन झाले की रात्रभर भजन गाण्याची परंपरा होती. पुढे

रेकॉर्डिंग गीते साऊंड सिस्टीमवर वाजवली जाऊ लागली आणि प्रेतयात्रेतील ती वाजू लागली. हे दृश्य नागपूरसह आसपासच्या भागात सर्वत्र दिसू लागले. परंतु प्रेतयात्रेतील गीते योग्य नाहीत, अशी चर्चा सुरू झाली. मात्र ती बंद करणारा कोण, हा प्रश्न होता. माझे वडील, नागोराव गजभिये, यांनी प्रेतयात्रेतील बुद्ध भीम गीते बंद करण्याचा निर्णय घेतला होता. त्यांनी 13 ऑक्टोबर 1956 रोजी वाकी गाव सोडले आणि 14 ऑक्टोबर 1956 रोजी नागपूर येथे बौद्ध धम्माची दीक्षा घेतली. पुढे त्यांनी सामाजिक आणि राजकीय कार्यात स्वतःला झोकून दिले. ते रिपब्लिकन पक्षात कार्य करत त्यांनी अनेकांच्या समस्या सोडवण्याचा प्रयत्न केला. लोक त्यांना प्रेमाने बाबुजी, मामा, काका किंवा टेलर मास्तर म्हणत. वयोमानानुसार ते वृद्ध झाले होते. त्यांची भेट घेण्यासाठी अनेक लोक घरी येत असत. त्यावेळी ते आपल्या मृत्यूनंतरच्या व्यवस्थेबाबत स्पष्ट सांगत प्रेतयात्रेत बुद्ध-भीम गीते लावू नयेत, अस्थी मोजक्या लोकांनी विसर्जित कराव्यात, थोडी राख शेतात टाकावी आणि मृत्युदिनांमि्त भोजनदान न करता गरजू लोकांना मदत करावी. खरे तर मनुष्य आपल्या जन्माचे साधक होईल. आपला मृत्यूही प्रेरणादायी ठरू शकतो. जन्म आणि मृत्यू या केवळ शारीरिक घटना नसून विचारांच्या, कार्यांच्या आणि संस्कारांच्या सातत्याशी जोडलेल्या असतात. क्षण जागरूकतेने, कुतज्ञतेने आणि सद्गतीने जाणणे, हेच जन्म-मृत्यूचे खरे गमक आहे. ■ ■

उंबरठ्यात रमा

उंबरठ्याआत रमा फिकिती राहिली उपाशी साध भिमा गरीबीत देत हसली उशाशी

बाबा दिवा पृकाशाचा वात रमाई तेवढी अंधारात जळणारी ज्योत समाजा भोवती

नवकोटी जनतेची माता दलित माऊली नाही रडली दागिऱ्या खरी भिमाची साऊली

कपाळावरती कुंकू असे पत्नी अनंदात पैसा उमवी शिक्षणा नसे कुणाच्या फंदात

वाट काटेरी चालली आज फुलले सुमने नारी सा वंदनीय जपलीत नाती मने

मीमा ज्ञानाचा सागर रमा वाहे शांत वाटी चार मुले गेले तरी उभी बाबापाती ताठ

नऊ वर्षांची सुकण्या फित्तेकाची झाली माठ अश्रु पुसले लोकांचे बाबा दूध रमा साद...

- डॉ.शील बागडे

रानपाखराची माय

रानपाखराची माठ भटकते रानोरात्री दान मागते कष्टचे माठ एक स्वाभिमानी ! पाठी लेकूर बांपूजी पिरे पाठी अनवानी नाही आली दया कुणा तिची झोळी सुनीसुनी ! भूक मारी पोटा लाथा पिंठ गेल्या संपून पाखराच्या चौचीमंदी पाजी काळीज पिळून ! मनी काहूर माजले टांहे तीचा धरनीला कां गं पोटी दिला गोळा दाना देता न पोटाला ! माठ चोप्यात शितरे एक कल्पना आखते बंद होता साऱ्या वाटा धाडे फोडया काढते ! मनी फुलली पालवी जिंदगानीच्या वनात तिने फुलविला मळा सुवया बाभूळ बनात ! रानपाखराची माठ हंबरून वासनाले रुक्ष जीवनाची कथा सांगे पोटेच्या गोळ्यातले ! - अरुण विघ्ने

आधुनिक शिक्षण

कळस छान सजला; सुवर्ण मंदिराचा, शाळेत चिमुकल्यांना; घोळा वेगाराचा... रबजडीत दिसली; मुकुट माथ्यावरचा, ऊजळून निघाला तो; गाभारा शुंबराचा... शाळेच्या भिंती सव; शाऱ्या जुनाट जिणं, त्याहून सरस आहे; गोठा त्या मेढरांचा.... अद्यापत शिक्षकांचे; रचणित नृत्य गाणे, हवी कशाला दीज; हस खेळ अंधाराचा.... गाढक नाचणारी; दिवैवी देवी ठरली, असावा खेळ बहदा; बोका नि मांजराचा पोट्या पुरण झाले; विषट वस्तू पात, नव मार्ग शिक्षणाचा; अत्युच्च डोंगराचा....

व्हॅलेंटाइन प्रेम

आज व्हॅलेंटाइन दिवस आहे प्रेमाला उद्यान आहे. गुलाबाच्या पाकळीला आज शुणगाचा मान आहे. प्रेम म्हणजे काय हद्ददात अनुग्राही पाण आहे. क्षणभंगुर जीवनाला जिवागर्वे अनमोल वरदान आहे. प्रेमाला समजते नजरेची भाषा, प्रेम अतुल तखन आहे. एक शुलक नजरेसाठी हद्द उठवले गहण आहे, प्रेम हे नितळ पारदर्शी, प्रेम विस्वादी देण आहे हद्ददात्या गाभाराचा प्रेम सदा दैदिव्यमान आहे. प्रेमात असावी पारदर्शीता नको जुजबी आकर्षण, प्रेम घडते आपसुकच ते निरागस ज्ञानन आहे. प्रेम एक त्याग आहे तशी त्यागणी आज ही आहे, तस तापून निखरलेले शुभ्रकशी नाण आहे. उचनचि वी नाही पर्व, डोंगर दरातही समान आहे. जातधर्माला समुक्त फेकी, बनबावरा तुफान आहे. प्रेम करुणेचा वाहता झरा, मनाला मनावे समर्पण आहे, मंगलचित नोंदे बुद्ध विहारी शुद्धते सदा फर्मान आहे.

-चित्तरंजन चौरे

नुकत्याच पार पडलेल्या 'मायमराठी नक्षत्र प्रतिष्ठान'च्या वर्षोपन दिनी या कादंबरीचे मोठ्या उत्सवात प्रकाशन झाले. त्याच दिवशी ही कादंबरी माझ्या हातात पडली. एका नवकथेचे कुतूहल वाचकाला असतेच

आत्ताच कादंबरीचे शेवटचे पान संपविले आणि कळले माझ्या डोळ्यातून अक्षरशः भावनांचा पूर वाहत होता. त्या अश्रूंना मला थांबवावे वाटले नाही अगदी मन शांत होईपर्यंत. ‘मानधन नको दरमहा वेतन द्या?’ या प्रश्नाने भानावर आले. ‘अजूनही’ तो प्रश्न मनात खोल घाव करत होता. विजयाताई मारोतकर यांची ‘अजूनही’ ही कादंबरी नुकतीच वाचकांसाठी नव्या स्वरूपात जुन्याच प्रश्नाला घेऊन आली आहे. तासिका प्राध्यापकांच्या व्यथांची होरपळ मांडत जाणारी ही कादंबरी...

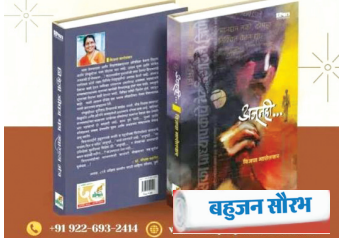
त्याच कुतूहलाच्या भरात वेळ मिळेल तशी ही कादंबरी मी वाचून संपविली. त्या भाव विश्वात मी हरवून गेले. बाहेर जगाशी क्षण भर नाते विसरून ...आणि हेच कादंबरीचे यश असावे.

कादंबरीतील पात्र, परिसर हे सारे माझ्याशी जणू बोलू लागले. अगदी पुनर्माप्सून सुरू झालेला प्रवास गुंजन पर्यंत येऊन थांबतो तरी ‘अजूनही...’ प्रश्न अनुत्तरितच राहतो. उच्चशिक्षण घेऊन सुखी जीवन जणू पाहणाऱ्या डोळ्यांना शेवटी दुःखच भोगावे लागते. ‘अजूनही’ हा ‘प्रश्न’ आणि त्याचे ‘उत्तर’ दोन्ही बदलेले नाही. तासिका प्राध्यापकांच्या या प्रश्नाचा काटा फिरोतच आहे. वेळ ...बदलते पण...प्रश्न तोच...अनुरीत...!

अशी ही विजयाताई मारोतकर यांची अजूनही ही कादंबरी अगदी मुखपृष्ठापासूनच वाचकाचे भान हरवत नेते. नायिकेची पाठमोरी आकृती गूढत्व पांवरलेला नायक त्यामुळे कादंबरी वाचनाची उत्सुकता वाढतच जाते. अशी विदर्भाच्या मातीत सुरू झालेली ‘अजूनही’ कादंबरीची कथा प्रत्येक

तासिका प्राध्यापकांच्या जगण्यातील होरपळीचा लेखाजोखा मांडणारी कादंबरी : ‘अजूनही ...’

माधुरी, नोसिकर आणि माद्री भगवत प्रकाशनात त्यांच्या कादंबरी अमरी कादंबरी

अजयचे होते. दोघेही आपल्या प्रेमाची कबुली देऊन पुढील प्रवास सुरू करतात. त्या समाजात टिकायचे असेल तर आर्थिक बाजू भक्षमच असावी लागते. तीच धडपड कादंबरीचा नायक-नायिका करतात. आपले शिक्षण आटपून नोकरीच्या शोधात लागतात. समाजातील वास्तव चित्र लेखिका येथे मांडते. भावनेच्या भरात पात्रांना चुकीचा

डुजोरा ती देत नाही ...तरी का कुणास ठाऊक पुनम अजयपेक्षा थोडी नशीबवानच जाणवते. कदाचित तिची निवड मग ती विषयाची असो वा व्यक्तीची, निर्णय घेण्याची क्षमता व स्पष्टता, तिची स्थिर वृत्ती, खंबीरता अशी अनेक कारणे असावी.

अजयचे मात्र तसे नाही. तो या दुष्टचक्र विश्वात अडकतच जातो. पुनमेचे बीएड होणे नंतर तिची नोकरी. सांगली सारख्या शहरात शुल्यातून विश्व मिमाणं घेतो. केवळ मूल्यीच्या जन्मी आली म्हणून लग्न करून जीवनाचे वर्तुळ पूर्ण करणे हेच सत्य नसून

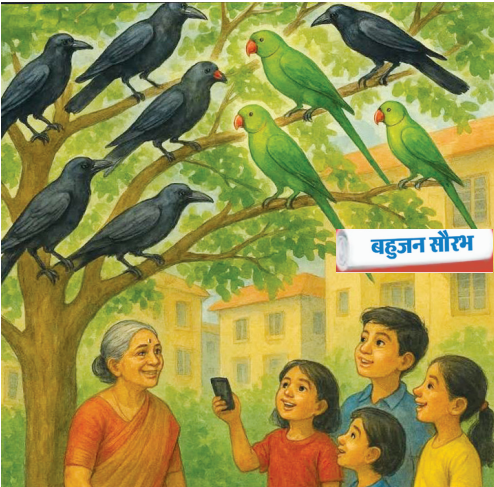
पात्र, प्रसंग, प्रसंगाची साखळी, भाषा हे कादंबरीची उंची वाढवणारेच आहे. हे सर्व लेखिकेच्या प्रालम्भ प्रतिभेची जाणीव करून देणारे आहे.

कादंबरीची भाषा अगदी सोपी, सहज अशी आहे. विशिष्ट भागाचे आलेले वर्णन त्या परिसरात वाचकाला घेऊन जाते. त्या - त्या पात्राशी त्यांच्या परिस्थितीशी एकरूप करते. त्यांचे प्रश्न वाचकाला आपले वाटू लागतात. कथेतील मी ही एक अशी भावना घेऊन कादंबरीची पाने वाचक पलट वितो. हेच कादंबरीचे खरे यश म्हणता येईल.

बी.एड. कॉलेजपासून ‘अजूनही’चा प्रवास पुनमच्या रूपाने सुरू होतो. नायिका आपल्या पूर्वीच्या आयुष्यातील आव्हाने पेलत येणारे आयुष्य सुखी करू पाहते. तोच तिच्या आयुष्यात अजय येतो. विचारांची सोबत भावनांची गुंफण झाली की प्रेम फुलाल्याला लागते असे म्हणतात. तसेच पुनम

माधुरी ढोंगे व्यवहारे
मो. 9823706590

आनंदानुभव

आमच्या कॉलनीच्या परिसरात वेगवेगळ्या प्रकारची झाडे आहेत. या झाडांवर वर्षभर साम्राज्य असते ते कावळ्यांचे. दिवसभर इकडून तिकडे उडून आले की ते या झाडांच्या फांद्यांवर बसून कावकाव करतात. भूक लागली की पुन्हा उडतात. काही हुषार कावळे किचनच्या खिडकीजवळ येऊन आई-आजी-मावशीशी सलगी करतात. त्या खायला देतात. पाणी प्यायला देतात. अशाप्रतीने या झाडांवर कावळ्यांचे उत्तम चालले असताना काही दिवसांपूर्वी हिरव्या रंगाचे, लाल चुटूक चोच असलेले आणि बुबकेदार शेपटी असलेल्या पोपटांचे आगमन झाले. कावळ्यांच्या भाऊवदीत ते त्यांच्या वेगळ्या रंगामुळे आणि आकारामुळे चाललेच उडून दिसू लागले. त्यामुळे सर्वांच्याच आकर्षणाचे विषय झाले. लहान मुलांना ते फार आवडले. मोठ्यांनी कौतुकांनी त्यांचे फोटो काढले.

काहींना शंका आली की कावळ्यांनी या पोपटांना हाकलून लावले तर? पण तसे काही झाले नाही. कावळ्यांनी पोपटांकडे लक्ष दिले किंवा पोपटांनी कावळ्यांकडे लक्ष दिले नाही. कावळे त्यांचे कार्य करत होते तर पोपट त्यांच्या विश्वात मग्न होते. कावळ्यांनी पोपटांच्या त्याही भोजन कार्यक्रमावर अतिक्रमण केले नाही की त्यांच्याकडे जाऊन कावकाव केली नाही. काही दिवसांनी पोपटांची संख्या चांगलीच वाढली. त्यामुळे झाडांची शोभाही वाढली.

कॉलनीत एके दिवशी सोसायटीची सभा झाली. कॉलनीतल्या झाडांवर पोपटांच्या आगमनाबद्दल सदस्यांनी आनंद व्यक्त केला. या बैठकीला माझी आजीही उपस्थित होती. ‘झाले ते खूपच छान झालेय. असेच अनेक रंगीबेरंगी पक्षीसुद्धा

या झाडांवर येऊ शकतात. मात्र, काळूंच्या कावळ्यांच्या कलकलाटामुळे आणि गर्दमुळे येत नसावेत. तेव्हा आपण कावळ्यांना हाकलून लावले पाहिजे.’ अशी चर्चा या बैठकित झाली. ‘कावळ्यांना हाकलून तर बघाच तुम्ही. अरे, ते कॉलनीत आहेत म्हणून बरीच स्वच्छता असते. त्यांच्या कावकावीचा मोठा दिलासा मिळतो आम्हास. तुम्ही आणि तुमची मुले आमच्याशी मोजके आणि तोलून- मोजून बोलता. ते खिडकीजवळ येऊन कावकाव करतात. आम्ही काही बोललो तर ते ऐकतात. वारंवार बोलूनबोलून त्यांना आम्ही काय म्हणतो, हे कळयला लागले असावे. ते आमचे खरे साथीदार. त्यांचा आधार वाटतो आम्हास. त्यांनी तुम्हास काही त्रास दिलाय का? पोपटांना त्रास दिलाय का? इतर पक्षांना येऊ नको म्हणून सांगितले का? पोपटांचा आकार मोठा म्हणून तुम्हाला ते दिसले. पण बरेच छोटे-छोटे रंगीबेरंगी पक्षी झाडांवर येतात. काही क्षण बसतात. पाने खातात नि जातात. त्यांना काही कावळ्यांनी हाकलून लावले असे मला दिसले नाही. कावळे त्यांच्या फांद्यांवर राहतात. ते पोपटांकडे दुकूनही बघत नाही. कावळ्यांना एकाच जागेचा कंटाळा येत नाही. पोपटांना आज इथे राहावेच वाटते. मात्र, उद्या तसे वाटेलच असे नाही. त्यांना एका ठिकाणी राहण्याचा कंटाळाच येत असावा. त्यामुळे याआधीही आलेले पोपट दोनतीन दिवसांच्यावर थांबले नाहीत. तुम्ही आता कावळ्यांना हाकलून लावले तर आपण पोपटही पळून जातील आणि इतर पक्षीही येणार नाहीत. कावळ्यांच्या कावकावीशिवाय कॉलनी ओकीबोकी होईलच. पण झाडेही दुःखी झाले तर...त्या दुःखातच या झाडांचे बरे वाईट झाले तर...’आजी या बैठकीत भरभरून बोलली.

‘झाडांचे बरे-वाईट म्हणजे गं?’ अध्याक्षानी आजीस विचारले. ‘बरे-वाईट म्हणजे, अरे, आपल्याला जसा एकमेकांना लळ लागलेला असतो तसा झाडांनाही या कावळ्यांच्या स्पर्शाचा लळ लागलेला असलेच की नाही. झाडांवरचे पक्षी हे त्यांचे टॉनिक असू शकते. ते तुम्ही काढले तर त्यांचे काय होईल ते तुम्हीच ठरवा.’ आजी म्हणाली.

आजीची ही मात्र अचुक लागू पडली. ज्येष्ठ मंडळींना बरेच कळते. आपल्याला कुठे वेळ आहे, एवढे सगळे जाणून घेण्याचा. तेव्हा कावळ्यांच्या कावकावीशिवाय कॉलनी लावलायचे नाही. ते राहिले काय किंवा नाही काय? अशी बैठकीत चर्चा झाली. त्यानंतर कावळ्यांना हाकलून देण्याचा कार्यक्रम काही कॉलनीत कुणी घेतला नाही. चार दिवस नव्हाळीचे सपल्यावर पोपटांची टोळी अचानक एके दिवशी गायब झाली.

या झाडांवर नंतर असेच कधीतरी पोपट, घारी, नावही माहीत नसणारे रंगीबेरंगी पक्षी, खारुवाई येत राहिले आणि जात राहिले. आमच्या हक्काच्या घरी कां आलात, म्हणून कावळ्यांनी आकांडतांडव केल्याचे कुणाला दिसले नाही.

कॉलनीतल्या आजी-आया-मावशा सर्वजण कावळ्यांच्या कावकावित आनंदानुभव घेत राहिले...घेत आहेत.... ■ ■

आशय, विषय, भाषाशैली, वाचनियता, लय, गेय या सर्वांवर शब्दांकन करणारी निशाताईची कविता म्हणजे त्यांच्या

अंतर्मनातला प्रतिभेचा झरा. कल्पनाविस्तार भावना अनुभव अनुध्यास अनुशीलता यातून जन्म घेणारी त्यांची ‘आयुष्याची नवी पहाट’ वाचकाला प्रेरित करते. लहानपणापासून ते तारुण्य या प्रवासात त्यांना त्यांच्या मनाच्या पानांवर लिहायची सवय होती.

कवितेचे संस्कार बालवयातच झाले. पुढे चांदण्यांच्या कुशीत बसून चांदेबाच्या झोपाळ्यावर झुलता झुलता त्यांच्या कवितेने कधी वेदनेवर फुंकर घातली तर कधी चिचड्यांच्या जखमेवरील अमृतमय मायेची पट्टी बांधली.. चिचड्यांच्या जखमेचे व्हावे औषध, असे सांगताना त्या म्हणतात, ‘आपुलकीचा रॉजण ठेवूया हद्दवात, झऱ्या सारखे निर्मळ पाणी ठेवूया मनात, एक जुटीने राहून सगळे ठेव रे अवनली सुखात. एकदा का मनाशी निश्चय केला तर स्वप्नपूर्तीचा दीप प्रज्वलित करून पूर्णत्वाची प्राप्ती व्हायला वेळ लागत नाही असा त्यांचा ठाम विश्वास आहे. जसे सुरुवंतचे फुलपाखरू होऊन स्वच्छंद उडू पाहते तसे अंधारातही पाऊलवाटेला उजळून टाकताना कवयित्री म्हणतात... ‘स्ववळ्याच्या सामर्थ्याने घेऊ नव्या अस्तित्वाची गरूड झेप’.

कविता त्यांचा विश्वास आहे, आधार आहे, सावली आहे. दुःख झेलाया धावून येते माझी कविता शब्द वैभवी ओंजळ भरते माझी कविता उन्हाळये जेव्हा पोळते काळीज माझे सावली सम उभी असते माझी कविता त्यांच्या कवितेला गेयता आहे. जन्म आणि मृत्यू यांची सांगड तर ईश्वर ठरवतो, या दोहोंमधल्या अंतरामध्ये मनुष्याला फक्त चांगले रंग भरायचे आहेत. शिशिराने या देहाचा फुलतीही पालपाचाचोळा केला तरी वसंत आयुष्याला फुलवते असतो.

‘भेद मनाचे अजून काही सरले नाही.’ विचारातले किडे विखारी उडले नाही.. कवयित्रीने शब्द तरंग गुंफणीने पाखरांची शाळ देखील भरवली, त्या म्हणतात... ‘मुक्त मोकळ्या आकाशी, पक्षी विहंगती सोबतीने,

अंतर्मनातील प्रतिभेचा झरा आयुष्याची नवी पहाट

कुणा न टाकती मागे, सर्व चालती शस्तीने..‘शस्तप्रिय मनाच्या कवयित्री कवितेतून संत गाडगेबाबा यांना आश्वासन करतात. संत गाडगेबाबा एक चालते बोलते विद्यापीठ... निश्चर विज्ञानवादी... त्यांनी संत महिमा जपलेला दिसतो.... जन्ममरणाचा/फेरा चूकविशी/ येतो पाथरीशी/दास तुझा ।। कविता ही अंतर्मनातील हाक असते शब्दांची संरचना असते. कुंचलातले शब्द असते तर जीवनातले अर्थ असते. आई

मायेने जेव्हा दाणा भरवते या आठवणीने त्या भारवून जातात...‘कष्ट बांधून पायाला, भार वाहला संसाराचा, मन थकले ना कधी, रस्ता जरी वादळचा.’ स्त्रिया नेहमी कवयित्रीची क्षेत्रात सरस ठरतात. स्त्रियांकरीता शिक्षणाचे दरवाजे उघडणाऱ्या सावित्री, ज्ञानबीज रुजवणाऱ्या सावित्रीबाई धन्य धन्य माऊली.... संघर्ष सावित्रीचा या कवितेतील ओळी खूप काही सांगून जातात... मनुस्मृतीला नाकारून तू गुलामीच्या तोडल्यास भूंखला आम्हा पाजून अमृत ज्ञानाचे अमरत्व दिले स्त्री अस्तित्वाला. मुलींची पहिली शाळ सुरू करणाऱ्या सुरू करणाऱ्या फुले दांपत्याला किती यातना भोगल्या लागल्या. धर्म बाटला म्हणत वांझ वल्गना केली, आज स्त्रिया सर्व क्षेत्रात उंच भरारी घेत आहेत. कारण

सावित्रीबाई हीच श्री शिक्षणाची स्त्री शिक्षणाची स्त्री शिल्पकार आहेत. स्त्री ही कुटुंबाचा आधार असते, ती स्त्री स्त्रीपणा घेऊन चालत असते, या संग्रहात स्त्री मनाच्या वेदना प्रकट करणाऱ्या कविता आहेत. तुटक्या फुटक्या संसाराचे चित्र उभारताना संसाराच बिऱ्हाडमध्ये कवयित्री लिहितात, ‘कर्माच्या फाटक्या चिंथा’ ‘नशिबाची रेवा ही तुटकी’ ‘अज्ञानाचा अंधःकार सर्वत्र.’ बाईच्या यातना अत्यंत कष्टमय, यातना दग्ध असते. जीवन जगत असताना वेळेवेळी तिचा कोंडमारा होत असतो... ‘अंधांती असे तिचे जाणणे,

कुठे तिला हक्काचा निवार, प्रश्नांची उत्तरे शोधताना, होती मनाचा कोंडमारा..’ आणि बाईचे बाईपणच बाईला खंबीर करते. ती स्वतःच तिची झल बनते आणि संघर्षाच्या वाटेवर... संस्काराचा वारसा जपणाऱ्या जिजाबाई, जिजा माऊलीला सुंदर अभिवादन केले. सार्वकारक्षम कर्तव्यदक्ष होऊन ज्याने आदर्श मानले मातेला, परत एकदा जिजाऊ होऊन जन्म द्यावा वाटतो शिवबाला.. कवयित्रीची मनावर लिहिलेली कविता काळजातून कागदावर उमटली, कवितेसाठी तिला झुराया लागले, झिजया लागले आणि त्या म्हणतात, ‘आयुष्याच्या पानावर’ ‘सुखदुःखाच्या रेवोऱ्या, काळ्या पांढऱ्या आकाशी, चाले चांदणी कसोट्या...’

आयुष्यात गुरूचे स्थान फार महत्त्वाचे. प्रज्ञावंत, नीतीवंत गुरू लाभल्यास जीवन समृद्ध होते जीवन यशस्वी होते, गुरू ज्ञानाची ज्योत पेटवून शिष्याच्या मनात ज्ञानाचा तेजस्वी प्रकाश पेरत असतो. त्यामुळे शिष्य हा नीतीवंत आणि निर्भय होतो, तो सर्वांचा आदर करतो म्हणूनच गुरू हा जीवनाचा शिल्पकार असतो. कनकासम देऊन झळझळी, व्यक्तिमत्त्वास केले साकार, नीती मूल्यतत्त्वज्ञानी गुरू, जीवनाचा खरा शिल्पकार.... ही त्यांची गुरूंना आदरांजली आहे. गेयता, लयबद्धता, साधणारी कविता.... हीच संग्रहाची ओळख आहे. हसरी पहाट ही कविता हाताश मनाला ऊर्जा देते.. निशाताईचा हा आशयभन पहिला काव्य संग्रह, ‘सुंदर शब्द कळ्या गुंफताना त्यांच्या प्रतिभेचा गंध कविता संग्रहात दरवळतो आणि वाचतांना त्याची चाहूल लागते. सुगंधी कळ्या उमलत ठेवणाऱ्या कवयित्रिला खूप खूप पसंदा.. पुस्तकः आयुष्याची नवी पहाट. कवयित्रीः निशा खापरं. अविशा प्रकाशन, नागपूर. प्रस्तावनाः डी. बी जगत्पुरिया (ज्येष्ठ समीक्षक) पाठ्यारखणः प्रभाकर तांडेकर ‘प्रदत्त’, सर नागपूर. शुभेच्छाः राजन लाखे मुखपृष्ठः अरविंद शेलार ■ ■

स्वाभिमानाचे स्मरणशिल्प -५४

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा भीम नगर ता. कुही जिल्हा नागपूर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा भीम नगर ता. कुही जिल्हा नागपूर येथील आहे. नागपूर पासून जवळचा तालुका म्हणजे कुही असून शेतकरी आणि शेतमजूर तालुक्यात मोठ्या प्रमाणावर आहेत. दिनविशेष दिवसावर लोक एकत्र येऊन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अभिवादन करतात.

संवाद मित्र,कपिल नारनवे
मो. 9370773608

ख्यातनाम कवी लोकनाथ यशवंत यांचा आज औरंगाबाद येथे जाहीर सत्कार

औरंगाबाद : विद्रोही सांस्कृतिक चळवळीच्या वतीने नांदेड येथे आयोजित 20 व्या विद्रोही मराठी साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदी ज्येष्ठ कवी, लेखक, अनुवादक लोकनाथ यशवंत(नागपूर) यांची निवड झाल्याबद्दल दि.15 फेब्रुवारी 2026 रोजी दुपारी 3 वाजता राजमाता जिजाऊ सभागृह शिवछत्रपती महाविद्यालय एन.3 सिडको छत्रपती संभाजीनगर येथे जाहीर सत्कार आयोजित केला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. वासुदेव मुलाटे हे आहेत. डॉ. प्रल्हाद तुलेकर यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात येणार आहे. प्रमुख वक्ते डॉ. संजय मुने हे आहेत. या कार्यक्रमाला उपस्थित रहावे असे आवाहन विद्रोही सांस्कृतिक चळवळीच्या वतीने अॅड. के. ई. हरिदास, प्रा. भारत शिरसाट, अॅड. वैशाली डोळस, अनंत भवरे, अॅड. धनंजय बोर्डे, सतीश चकोर, राजानंद सुरडकर, सविता अर्ष्यकर, डॉ. समाधान इंगळे, मधुकर खिळारे, डॉ. वैजनाथ कदम, रतनकुमार साळ्वे, अमरपूर वानखेडे, डॉ. अरुण कांबळे, सुधाकर निसर्ग यांनी केले. 20वे विद्रोही मराठी साहित्य संमेलन दि. 28 फेब्रुवारी व 1 मार्च 2026 रोजी नांदेड एज्युकेशन सोसायटीच्या सायन्स कॉलेजच्या भव्य मैदानावर संपन्न होणार आहे. कवी

लोकनाथ यशवंत हे 19 व्या विद्रोही मराठी साहित्य संमेलन (छ.संभाजी नगर) अध्यक्ष डॉ. अशोक राणा (यवतमाळ) यांच्याकडून सूत्रे हाती घेतील. विद्रोही सांस्कृतिक चळवळ जीवनाच्या सर्व क्षेत्रात समतेचा पुरस्कार करते. 'तुमच्या ग्रंथांमध्ये अखिल मानवाचे हित होईल याचे बीज नाही' असे म्हणत म. जोतिराव फुले यांनी उंटावरून शेळ्या वळणाऱ्या घालमोड्या दादांच्या संमेलनास विरोध केला होता, तीच मराठी साहित्य संमेलने आता विषमतावादी सांस्कृतिक राजकारणाचे मुखंड बनली आहेत. म्हणूनच विद्रोही चळवळीच्या वतीने 1999 पासून महाराष्ट्रत मुंबई (धारावी), कोल्हापूर, औरंगाबाद, अमरावती, सोलापूर, नंदुरबार, वाशी, पुणे, ममनाड, धुळे, नाशिक, परभणी, बुलढाणा, हिंगोली, उदगीर, नाशिक, वर्धा, अमळनेर, छ. संभाजी नगर (औरंगाबाद) इ. ठिकाणी 19 साहित्य संमेलने तसेच 1 आंतरराज्य (निगणी) व 1 विद्रोही स्त्री साहित्य संमेलन, पुणे यशस्वीपणे आयोजित करण्यात आले आहेत. कालकथित बाबुराव बागुल, वाहरु सोनवणे,

डॉ. यशवंत मनोहर, डॉ. अजिज नदाफ, आत्माराम कनीनारम राठोड, कॉ. तारा रेड्डी, तुळसी परब, डॉ. आ. ह. साळुंखे, संजय पवार, जयंत पवार, उर्मिला पवार, डॉ. श्रीराम गुदेकर, डॉ. प्रतिभा अहिरे, विमल मोरे, डॉ. प्रल्हाद तुलेकर, डॉ. आनंद पाटील, गणेश विसपुते, चंद्रकांत वानखेडे, डॉ. वासुदेव मुलाटे, डॉ. अशोक राणा यांसारख्या सर्जनशील साहित्यिक, समीक्षक, अनुवादक, पत्रकार, इतिहासकार, नाटककार यांनी विद्रोही साहित्य संमेलनाची अध्यक्षपदे भूषवली आहेत. विसाव्या विद्रोही मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्षपदी निवड करण्यात आलेले कवी लोकनाथ यशवंत समकालीन मराठी कवितेतील महत्त्वाचे नाव असून 'आता होऊन जाऊ द्या!', 'आणि शेवटी काय झाले?', 'पुन्हा चाल करू या', 'बाकी सर्व ठीक आहे', 'हे तर होणार होते हे' त्यांचे 5 कवितासंग्रह प्रसिद्ध आहेत. त्यांच्या कवितांचे हिंदी व इंग्रजी भाषांमध्ये 4 अनुवाद 'पेलान', 'आखिर क्या हुआ', Broken Man, The Downtrodden या नावाने प्रकाशित झाले आहेत.

17 फेब्रुवारीला UGC नियमाच्या समर्थनार्थ धरणे आंदोलन

नागपूर : UGC Act लागू झाल्याबरोबर ब्राम्हणवादी विचारसरणीच्या लोकांनी देशात सदर कायदा हा अस्पष्ट व सामान्य वेगवार अन्याय करणार असल्याने तो तात्काळ रद्द करण्यासाठी आंदोलन केलीत आणि सर्वोच्च न्यायालयाने UGCच्या नियमाला तात्काळ स्थगिती दिली. उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये होणारा जातीय भेदभाव ला प्रतिबंध करण्यासाठीकायदा तयार केला. परंतु या कायद्याची कडक अंमलबजावणी व्हावी आणि एएससी/एसटी सोबतच ओबीसीचा नवीन नियमात समावेश म्हणजे ओबीसीवर सुद्धा जातीय भेदभाव होतो म्हणून नवीन सुधारित UGC Act 2026 लागू झाला. परंतु जातीयवादी विचारसरणीच्या लोकांनी याला विरोध केला व सर्वोच्च न्यायालयाने तात्काळ स्थगिती दिली. नवीन UGC Act हा सर्वोच्च न्यायालयाने पूर्वी दिलेल्या 2012च्या नियमात सुधारणा करण्याच्या सूचना दिल्या असतांना जातीयवाद्यांच्या दावाबाबताही दिलेली

स्थगिती अन्यायकारक असल्याने. या निर्णयाच्या विरोधात आंदोलनाची दिशा ठरविण्यासाठी राष्ट्रीय एकता आंदोलन द्वार अॅड समीक्षा गंगेशे यांच्या अध्यक्षतेखाली व कामगार नेते अरुण गाडे, प्रसिद्ध साहित्यिक सुजाता लोखंडे, ओबीसी नेते प्र. रमेश पिशे, फर्नरंड ब्लॉकचे श्रीकांत धोटे, श्यामराव हाडके व काप्रेड राजेंद्र साठे यांच्या उपस्थितीत सभा आयोजित करण्यात आली होती. UGC Act च्या समर्थनार्थ सर्व सामाजिक, कामगार व संगठनांना सामील करून दि 17 फेब्रुवारीला संविधान चौक येथे भव्य धरणे आंदोलन आयोजित करण्याचे ठरले. निवेदनाची प्रत महामंत्री राष्ट्रपती, प्रधानमंत्री व मुख्य न्यायाधीश सर्वोच्च न्यायालय यांना देण्यात येईल. अध्यक्षीय मार्गदर्शन करताना अॅड. गंगेशे यांनी UGC Act समर्थनार्थ 17 फेब्रुवारीच्या आंदोलनात ओबीसी जनतेने मोठ्या संख्येने सामील होण्याचे आवाहन केले. उपस्थित सर्वांनी 17 फेब्रुवारी चे आंदोलनाबाबत मनोगत व्यक्त केले. सभेला बहुजन मुक्ती पाटीचे जे. जी. गायई, शंकर चुगले, बापू खोब्राडे, मनोहर चव्हाण, अॅड. एस. एस. तभाने, राजेंद्र मेझम, भरत महादेव, प्रफुल्ल चव्हाण, संजय रामटेके, सुभाष हाडके, मोरेश्वर शंभरकर, अनिलकुमार नागबौड, तुळशी मदामे, रवि पोथारे सह विविध संघटनांचे पदाधिकारी उपस्थित होते.

महत्वाचे

नितीन इंदूरकर सेनेच्या विशिष्ट सेवा मेडलने पुरस्कृत

नागपूर : मुळ नागपूर निवासी मेजर जनरल निवृत्त नितीन राम इंदुरकर यांना विशिष्ट सेवा मेडलने एका विशेष कार्यक्रमात नुकतेच पुरस्कृत करण्यात आले. अहमदाबाद येथे नुकत्याच पार पडलेल्या या विशेष कार्यक्रमात मेजर जनरल नितीन राम इंदुरकर यांचेसह एकूण 14 अधिकाऱ्यांना विविध सेवा मेडल प्रदान करून गौरविण्यात आले. शांतता काळातील देण्यात येणारे हे पुरस्कार दक्षिण कमानचे प्रमुख जनरल ऑफिसर कमांडिंग लेफ्टनंट जनरल धीरज सेठे यांच्या हस्ते देण्यात आले. येथे उल्लेखनीय आहे की नितीन इंदुरकर यांना यापूर्वीही त्यांच्या वैशिष्ट्यपूर्ण कामगिरीबद्दल सेना मेडल, विशिष्ट सेवा मेडलइतर गौरविण्यात आले असून सेनासेवेतील हे तिसरे मेडल ही त्यांच्या नावे नोंदल्या गेले आहे. नितीन इंदुरकर हे जेष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते वनवासी कल्याण आश्रमाचे विदर्भ विभागाचे संरक्षक, माजी मुख्यवनसंरक्षक राम नारायण इंदूरकर (भावरे) यांचे पुत्र असून भामसंघ प्रणित एल. ओ. बी. डब्ल्यू.चे माजी राष्ट्रीय अध्यक्ष बँक कर्मचारी कामगार नेते विनायक इंदुरकर, जेष्ठ पत्रकार विश्वास इंदुरकर, भाजपा महागणराचे सक्रिय पदाधिकारी कार्यकर्ते विवेक इंदुरकर यांचे चुलत बंधू होत. नितीन इंदुरकर यांना मिळलेल्या या पुरस्काराबद्दल त्यांचे मित्रमंडळ व नातेवाईकांनी त्यांचे अभिनंदन केले.

ग्लोबल बहुउद्देशीय संस्थांच्या वतीने रमाई जयंती साजरी

नागपूर : ग्लोबल बहुउद्देशीय संस्थांच्या वतीने हनी अर्चना कॉम्प्लेक्स जवळ, ऊंटरखाना, नागपूर येथे त्यागमूर्ती आई रमाई जयंती निमित्त भोजन सोहळ्याचा कार्यक्रम यशस्वीरित्या संपन्न झाला. कार्यक्रमामध्ये शराफिबते साठी ग्लोबल बहुउद्देशीय संस्थेचे मयूर नगारे, सुराशात भागत, निखिलेश वाळ्के, गौव कांबोडे, प्रशिक चहादे, रोहन गावडे, दीक्षात रामटेके, अक्षय कांबळे, विकी जेम्स, आकाश रामटेके, प्रकाश अनसेठवार, अरविंद वाणी, राज खोडे, अनिशेष बोरकर, प्रज्वल परादे, रितिक रामटेके, हितेश रंगारी, साहिल गर्जभये, सुरभिमत पानातवणे, सौभग गाणार, शुभम पिछेवान, अनिकेत रंगारी, पंकज नाखले इत्यादींनी अथक परिश्रम घेतले.

दुः ख, कष्ट आणि त्याग याचे समर्पित रूप म्हणजे रमाईचे जीवन : भिमराव परघरमोल

अकोला : दुःख, त्याग आणि कष्ट याचे समर्पित रूप म्हणजे रमाईचे जीवन होय, असे प्रतिपादन भिमराव परघरमोल यांनी केले. जळगाव जामोद येथील गौतम नगर मधील बुद्ध विहारामध्ये विशाखा महिला मंडळ व तथागत क्रीडा मंडळ यांच्या वतीने रमाई जयंतीचे निमित्त साधून भिमराव परघरमोल यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन केले होते. तेव्हा मंचकार भाऊराव बांगर, सिद्धार्थ बोर्डे, विनोद वानखडे, देविदास तिळेरार यांची उपस्थिती होती. रमाईसह महापुरुषांच्या प्रतिमापूजन करून त्रिशरण पंचशीलाने कार्यक्रमाची सुरुवात करण्यात आली. सुरुवातीला काही शाळकरी विद्यार्थिनींची भाषणे झाली. कार्यक्रमाचे संचलन प्रेरणा वानखडे व मेघा तावडे या महाविद्यालयीन मुलींनी केले. तर कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी संगीत तावडे, अजय वानखडे यांच्यासह विशाखा महिला मंडळ व तथागत क्रीडा मंडळाच्या कार्यकर्त्यांनी कष्ट घेतले.

शिवराजनगर बुद्धविहार येथे अभ्यासिकाचे उद्घाटन

नागपूर : शिवराजनगर बुद्धविहार, शिवराजनगर नं -1 येथे अभ्यासिकाचे उद्घाटन संदीप डोंगरे, आकोडे, भीमराव म्हैसकर, रंगारी यांचे उपस्थितीत पार पडले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करताना वैशाली बोरकर यांनी संडे धम्म कलास आणि इंग्लिश रेयुलर क्लास बदल माहिती दिली. संदीप डोंगरे, रंगारी आणि भीमराव म्हैसकर यांनी विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारून प्रबोधन केले. कार्यक्रमाला बुद्धविहारातील उपारिका आणि धम्म संडे क्लासचे विद्यार्थी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संचालन आणि आभार करणा मून यांनी केले. कार्यक्रमाला माया सुटे आणि माया मोटघरे यांनी कार्यक्रमाला नाशत देऊन कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

संदर्भशील, सर्वहारा आणि मुक्त स्त्रीचा काव्यस्वर : ‘द सेकंड सोच’

नागपूर : कवयित्री सुनीता झाडे यांच्या ‘द सेकंड सोच’ या हिंदी काव्यसंग्रहावर रामदासपेठ येथील राष्ट्रभाषा भवन येथे विशेष काव्यगोष्टीचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. श्रीपाद भालचंद्र जोशी होते. अध्यक्षीय मनोगतात डॉ. जोशी यांनी सांगितले की, ‘द सेकंड सोच’मधील कविता विचारांना चालना देण्यात असून त्या आधुनिक काळातील संघर्ष, आत्मसंवाद आणि मानवी प्रतिष्ठेचा शोध घेणाऱ्या आहेत. या कविता भूत, वर्तमान आणि भविष्य अशा तिन्ही काळांमध्ये वावणाऱ्या असल्याचे त्यांनी नमूद केले. कवी व समीक्षक उमेश यादव यांनी संग्रहातील कवितांमधील संघर्षशील व सर्वहारा स्त्रीची प्रतिमा अधोरेखित करत ‘मुझ पर टिकी सारी निगाहें’ या कवितांचे विशेष उल्लेख केला. कवयित्री व समीक्षक नम्रता फलके यांनी संग्रहातील रोमॅंटिसिझम व रहस्यवादी शैलीवर भाष्य केले. दिव्ही येथील कथाकार व समीक्षक डॉ. सुनीता यांनी ऑनलाइन सहभाग नोंदवत ‘सेकंड सोच’ ही संकल्पना पहिल्या

विचारापलीकडे जाऊन आत्मपरीक्षण करणारी असल्याचे सांगितले. कवयित्री सुनीता झाडे यांनी आपल्या मनोगतात कविता हा आपल्या आत्मस्वरचा शोध असल्याचे सांगितले. यावेळी चेतन वाघ व आराजे तेजल यांनी कवितांचे अभिवाचन केले. कार्यक्रमाचे संचालन अजय गणावार यांनी केले, तर आभारप्रदर्शन संगीता महाजन यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी मेरकी थिएटर ग्रुपचे रुपेश पवार, अक्षय खोब्राडे, पुष्पक भट, मयूर मानकर, कुणाल मेश्राम, निकिता डकुलकर, रोशन शेंडे व जर्निकांत बिडकर यांनी विशेष परिश्रम घेतले. साहित्यप्रेमींची उत्कृष्ट उपस्थिती लाभली.

प्रा. कैलास पात्रीकर यांच्या शब्दचेतना काव्यसंग्रहाचे प्रकाशन

आमगाव : लक्ष्मणराव मानकर कॉलेज ऑफ एज्युकेशन बीएड महाविद्यालयातील कवी रामचंद्र उर्फ कैलास श्रीराम पात्रीकर यांच्या शब्दचेतना या काव्यसंग्रहाचा प्रकाशन सोहळा आदर्श विद्यालय तथा कनिष्ठ कला, विज्ञान महाविद्यालय आमगाव येथे लक्ष्मणराव मानकर यांच्या 97 व्या जयंती समारोहाप्रसंगी पार पडला. या प्रकाशन सोहळ्याच्या अध्यक्षस्थानी भाजपा कार्यकारणी सदस्य सुधीर दिवे तर उद्घाटक म्हणून सहसंचालक, उच्च शिक्षण विभाग नागपूरचे डॉ. संतोष चव्हाण होते. यावेळी गौदिद्या जि. प. अध्यक्ष लायकराम भेंडसरकर, आमदार विजय रहाडले, आ. राजकुमार बडोले, आ. विनोद अग्रवाल, आ. संजय पुपम, भवभूषित शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष सुरेशबाबू असादी, उपाध्यक्ष प्रमोद कटकवार, सचिव तथा माजी आमदार केशवराव मानकर आदी उपस्थित होते. कैलास पात्रीकर यांचा शब्दचेतना हा काव्यसंग्रह अक्षर पब्लिकेशन भुवणवळ यांनी प्रकाशित केला असून, या काव्यसंग्रहासाठी प्रस्तावना प्रा. डॉ. संजयकुमार निंबेकर यांनी दिली. हा काव्यसंग्रह आजच्या अस्थिर आणि संघर्षमय काळात एका संवेदनशील मनाचा आस्वास आहे. तो वाचकाला शांत राहून चिंतन करण्याची आणि शब्दांच्या सामर्थ्यावर विश्वास ठेवण्याची शिकवण देतो. याप्रसंगी संस्थेचे संचालक मंडळ व लक्ष्मणराव मानकर जयंती समारोह संचालक, प्राचार्य दिनेश राऊत, प्राचार्य तथा सर्व कर्मचारी यांचे कैलास पात्रीकर यांनी आभार व्यक्त केले. याबद्दल महाविद्यालयातील शिक्षक वृंद व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी अभिनंदन केले आहे.

संविधान चौकात केंद्र व राज्य सरकारविरोधात तीव्र आंदोलन

नागपूर : 12 फेब्रुवारी 2026 रोजी संविधान चौक, नागपूर येथे कामगार संघटना संयुक्त कृती समितीच्या नेतृत्वाखाली विविध कामगार संघटना, कर्मचारी संघटना, आशा व गटप्रवर्तक कर्मचारी युनियन (CITU), आशा वर्कर, गटप्रवर्तक, अंगणवाडी कर्मचारी, शालेय पोषण आहार कर्मचारी, परिचर तसेच शेतकरी, विद्यार्थी आणि युवक यांच्या सहभागानुत केंद्र व राज्य सरकारच्या धोरणाविरोधात धरणे आंदोलन करण्यात आले. कामगार संघटना संयुक्त कृती समितीने पुकारलेल्या देशव्यापी संपात देशभरातील कामगार संघटनांसह शेतकरी, शेतमजूर आणि विद्यार्थी-युवक संघटनांनी एकदिवसीय संपात सहभाग नोंदविला. देशातील वाढते खाजगीकरण, कंत्राटीकरण आणि कामगार हिताचे 29 कायदे रद्द करून भांडवलदारांना पोषक ठरणाऱ्या चार कामगार संहितांची अंमलबजावणी केल्याच्या निषेधास हा संप पुकारण्यात आला. आंदोलनकर्त्यांनी आरोप केला की, या चार कामगार संहितांमुळे कामगार,

शेतमजूर आणि कर्मचाऱ्यांचे शोषण वाढून त्यांच्यावर गुलामी लादली जात आहे. तसेच उद्योगपती अडणीषी व अंबानी यांना लाभ मिळवून देण्यासाठी सरकार तिजोरी रिकामी करत असून, सरकारी कंपनी टोटाघात दाखवून त्यांचे खाजगीकरण केले जात असल्याचा आरोप करण्यात आला. सभा संविधान चौक येथे मोर्चा एकत्र आल्यानंतर आयोजित करण्यात आली. यावेळी काप्रेड राजेंद्र गाळे, काप्रेडदेव महासंघाचे अरुण गाडे, काप्रेड माधव भोंडे तसेच विविध संघटनांचे पदाधिकारी यांनी मार्गदर्शन केले. सभेचे संचालन मध्यवर्ती संघटनेचे अध्यक्ष अशोक दागे यांनी केले. शेकडो आशा वर्कर व गटप्रवर्तक

यांच्या उपस्थितीत मोर्चाचे रूपांतर जाहीर सभेत झाले. आंदोलनात पुढील प्रमुख मागण्या मांडण्यात आल्या. नवीन चार कामगार संहिता रद्द कराव्यात. विविध शासकीय क्षेत्रात काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना शासकीय कर्मचाऱ्यांचा दर्जा द्यावा. कंत्राटी तत्त्वावर 10 वर्षे पूर्ण केलेल्या कर्मचाऱ्यांना शासकीय सेवेत समाविष्ट करावे. कामाचे आठ तास कायम ठेवावेत. सर्व कामगारांना किमान वेतन 26 हजार रुपये देऊन पदवृत्त्या वेतनावढा द्यावी. सेवानिवृत्तीनंतर किमान 5 लाख रुपये एकरकमी मोबदला द्यावा. भारतीय आयुर्विमा मूख्यालयासमोर आज बँक व विमा कर्मचाऱ्यांनी संयुक्तपणे द्वारसभा व जोरदार निदर्शने केली.

कामगारांना सहा महिन्यांची प्रसूती रजा लागू करावी. सर्व कामगारांना 15 दिवसांची वार्षिक पगारी सुट्टी लागू करावी. शेतकऱ्यांना एमएसपीप्रमाणे उत्पादित मालाला हमीभाव द्यावा. सर्व

विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षणाची सुविधा उपलब्ध करून द्यावी. बेरोजगार तरुणांना रोजगार उपलब्ध करून द्यावा. सरकारविरोधात तीव्र घोषणा देत आंदोलनकर्त्यांनी आपल्या मागण्यांवर

आयुर्विमा कर्मचाऱ्यांचा संप यशस्वी - कामकाज ठप्प

नागपूर : देशाच्या विकासात मोलाचे योगदान देणाऱ्या व मुनाफ्यात चालणाऱ्या एलआयसीचे भागभांडवल विकू नका, विमा क्षेत्रात थेट परकीय गुंतवणुकीत वाढ त्वरित थांबवा, चार लेबर कोड बिल त्वरित रद्द करा, विमा कायदा 1956 मध्ये सुधारणा करू नका, एलआयसीत नोकरभरती त्वरित सुरू करा, जुनी पेंशन योजना पूर्ववत सुरू करा इ. प्रमुख मागण्यांकडे सरकारचे लक्ष वेधण्यासाठी व जनतेच्या हिताचे रक्षण करण्याकरिता भारतीय आयुर्विमा महामंडळातील सर्व कर्मचाऱ्यांनी देशातील प्रमुख संघटनांनी पुकारलेला सार्वत्रिक संप आज एल आयसीत शंभर टक्के यशस्वी झाल्याचा दावा कामगार नेते अनिल विभागीय वनअधिकारी (दक्षता), प्रणाली धर्माळे, वनपरिक्षेत्र अधिकारी, यवतमाळ (प्रादे) व प्रमोद पवार, रहदारी वनपाल यवतमाळ यांनी परिश्रम घेतले.

यावेळी ज्येष्ठ कामगार नेते रमेश पाटणे, टि. के. चक्रवर्ती, अनिल ठोकपांडे, संजय मिश्रा, अजय बोभाडे आदींनी बहुसंख्येने उपस्थित कर्मचाऱ्यांना मार्गदर्शन केले. संचालन संघटनेचे सरपटणीस वाय. आर. राव यांनी तर उपस्थितांचे आभार शिवा निमजे यांनी मानले. द्वारसभेला विमा व बँक कर्मचारी बहुसंख्येने उपस्थित होते. यशस्वीतेसाठी हिना जिभकाटे, राजेश जिधमकां, अभय पाटणे, राजेश खंडेलवाल, मनोहर पवनीकर, संदिप लातूरकर, विवेक जोशी, अभय पांडे आदींनी सहकार्य केले.